

Questionis

Quo ad quar-
tus dicitur qd
fuit affirmati-
ue est. Dicitur
quia dicitur qd
deus subali-
quod pfecte
est. Et dicitur
qz noia signi-
ficat deus ut a
nostro intellectu
cognitur. Et
ut cognitur ex
creaturis. Et
ut representatur
ex creaturis. Et
ut assimilatur
ei creature. Er-
go ut superius
dicitur pncipium
cuius forma d-
fective partici-
patur ab eis. Et
subali. An p-
er pmo pber-
menias eius pri-
ma dicitur qd
aut est per se
nota. 4. q. qz
no ut represen-
tatum similitu-
dine specifica
aut gñica. Igit
analogia ut p-
prium dicitur. Ut
ma autē mani-
feste sequitur. Si
enim qdquid ē
cuiusqz creatu-
re diminuta q-
daz similitudo
est sube diuine
simplicitate.
opz ut ipsa di-
uina suba par-
ticipetur: repre-
sentetur: cogni-
scatur: nomen
tur: et significetur
et.

Quo ad quin-
tum. sensus p-
positionum ex
dictis aperitur
explicite dicitur
do: qz quid dicitur
mus. de est bo-
nus: sensus est
id qd bonitatem
in creaturis di-
cimus: et in deo
et h. altiori mō.
Aduerte h. duo
primo qz ly est.
denotat babi-

nati. Quidam enim dixerunt qd
hec omnia noia: h. affirmatiue
de deo dicantur: tñ magis iuen-
ta sunt ad aliquid remouendum
a deo qd ad aliquid ponendum
in ipso. Unde dicitur qd cum di-
cimus deum esse viuētem: si-
gnificamus qd deus non hoc mō
est sicut res inaniata: et similiter
accipieduz est in alijs. Et hoc
posuit rabi Abay. Alij vō di-
cunt: qd hec noia imposita sunt
ad significandum habitudinem
ei ad creaturam: ut cū dicimur: de-
us est bonus: sit sensus. deus est cā
bonitatis in rebus: et eadez rō
est in alijs. Sed vtrūqz istorū
videtur esse inconueniens. ppter
tria. Primo qdem: qz h. neu-
traz harū positionū posset assi-
gnari rō: quare quedaz nomia
magis de deo dicerent qd alia.
Sic enim est causa corporū si-
cut ē cā bonozū. Unde si nihil
aliud significat: cum dicitur: deus
est bonus nisi deus est causa bo-
noz: poterit filius dici: qd deus est
corpus: qz est cā corporū. Itēz
p hoc qd dicitur: qd est corpus
remouetur qd nō sit ens in poten-
tia tñ sicut mā prima. Secūdo:
qz sequeretur qd omnia noia di-
cta de deo per posterius dice-
rent de ipso. Sicut sanum per
posterius dicitur de medicina: eo
qz significat hoc tñ: qd sit causa
sanitatis in animali qd per prius
dicitur sanum. Tercio: qz hoc est
cōtra intentionem loquentis de
deo. Aliud enim intendit dice-
re cum dicitur deus viuētem: qd
qd sit cā vite nostre: vel qd disse-
rat a corporibus inanimatis. Et
ideo aliter dīcedum est qd huius
qdem noia significat subaz di-
uina: et predicant de deo sub-
stantiali: sed deficiūt a represen-
tatione ipsius. qd sic p-
significat enim sic noia deum: sūm
qd intellectus noster cognoscit
ipsum. Intellectus aut noster
cum cognoscat deū ex creatu-

Articulus

ris: sic cognoscit ipsum sūm qd
creature ipsum representant.
Ostēsum est aut supra: qd d-
in se prebabit oēs perfectiones
creaturarū quasi simplr et vlr
perfectus. Unde quelibz crea-
tura in tantū eum representat:
et est ei filius: inqstū pfectio-
nem aliquā habz. non tñ ita qd
representet eum sicut aliqd eius-
dez speciei: vel generis: sed si-
cut excellēs principii: a cuius
forma effectus deficiūt: cuius
tamē aliquales similitudinem
effectus psequuntur: sicut for-
me corporū inferiorū represen-
tant virtutē solarē. Et hoc su-
pra expositiū est: cum de perfe-
ctione diuina agebat. Sic igit
predicta noia diuina subaz si-
gnificat: imperfecte tñ: sicut et
creature imperfecte eaz represen-
tant. Cum igitur dicitur: deus
est bonus: nō est sensus: deus
est cā bonitatis: vel deus nō
est malus: sed est sensus: id qd
bonitatem dicimus in creaturis:
preexistit in deo: et hoc qdem
scdm modū altiorē. Unde ex
hoc non sequitur qd deo cōpetat
esse bonū inqstū causat boni-
tatem: sed potius e cōuerso: qz
est bonus: bonitatem rebus dis-
fundit. sūm illud Augu. de do-
ctrina christiana. Inqstūz bo-
nus est sumus. Ad primū
ergo dōm: qd Damasc. ideo di-
cit: qd hec noia nō significat qd
est deus: qz a nullo istorū nomi-
num exprimit qd est deus pfe-
cte: s. vniūqzqz imperfecte eū
significat: sicut et creature im-
perfecte eum representant. Ad
scdm dōm: qd in significatione
noium aliud est qnqz a quo i-
ponit nomen ad significandū: et
id ad qd significandum nomen
imponit. Sicut hoc nomen la-
pis imponit ab eo qd ledit pe-
dem: nō tamē imponit ad hoc
significandū qd significet ledēs
pedem: sed ad significandum

tudinē formā
lem: ita qd iten-
dit. est i deo for-
malit. Non sic
potest exponi.
d- est corp⁹ et.
z: qz ly. et h. al-
tiori modo: nō
est accipieduz
ut pars signifi-
cati. Nō enim
quid dicimus.
deus est bonus
significat boni-
tas dei: et emi-
nētia eius: sed
bonitas tātz.
Eminētia vero
ex modo signi-
ficandi inuitur:
ut ex sequenti
articulo p-
ita qd dīcedo. deus
est bon⁹: ex si-
gnificato non
bētur: nisi qd
qd boni nomen
formalit ipor-
tat: et in deo for-
malit. Et qñ
boni nomen im-
portat bonita-
tem i cōcretio-
ne: que in deo
nō habet locū:
qz est modus i-
perfectus: ideo
isignatur qd bo-
nitas est in deo
eminētiōri mo-
do qd significetur:
qz significatur
ut est in
creaturis.
In responsiōe
ad pñm ad-
uerte qd apud
excellētes do-
ctores: non est
idem significat-
ur qd est: et ē
nomen subale:
qñ ad pñm
exigitur perfe-
ctio. ad scdm nō:
ut in lra dī. Et
radix est: qz lo-
quunt ppe de
qd posteriori:
stice: et meta:
qd absqz pro-
prie non est: et
nō thopice: qd
cōmunitib⁹ con-
tentatur.

Tredecime

et significat relationem quandaz si denominatiue: sic si
gnificat conceptionē et diffinitionem sed diuersimode.
Conceptio enim mētalis ratio nominis dicitur: quia est
id quo refertur nomen in significatū extra animā. Dif-
finitio autem: quia est id quo explicatur nominis signifi-
catum. In pre-
fenti autem lit-
tera constat ra-
tionez sumi de-
nominatiue p
cōceptione mē-
tali. et dicta est
significari per
nomen: quia si
gnificatur pro-
prie. Diffini-
tio autē est ra-
tio significata
per nomen vl-
timo. et sic patz
solutio obiecto-
rum.
Aduerte h. qd
questio presen-
tis littere non
est de rebus: s. de
nominibus. Et
propterea
quamuis p-
sens questio po-
tuisset forte de
cidi ex diuersi-
tate rationum
formalium ob-
iectuarum: ut
Scotiste faci-
unt: immiscen-
do materiā de
rebus. scilicet.
de distinctione
attributorum di-
uiniū tamen
Auctoris inge-
nium. quum didicit ex primo peribermenias: qd nomi-
na sunt signa earum que sunt in anima passionū: forma-
lissime diuersitatem significationis in nominibus ostē-
dit: ex diuersitate conceptionum anime significatarum
absqz mixtione aliarum difficultatū de rebus. Lūz hac
enim decisione stat vtrūqz pars contradictionis in ma-
teria de attributis: propter quod ne tanta operis diuini-
tas fedetur non est hic tractandum de distinctione illa
attributorum: sed sit questio specialis.
In responsiōe ad secundum. Nota qd in pluribus cō-
ceptibus claudūtur duo. scilicet. assimilatio ad obiectū
et pluralitas eorum. si queratur ergo: multis de re. puta
de conceptibus quid respondet in re. respondendū est
qd ipsi conceptibus respondet res vna multipliciter imi-
tabilis seu representabilis. Pluralitati autem ipsorum
conceptuum: non respondet pluralitas in re obiecta: sed
eminētia illius: ex qua habet qd vnite cōtineat qd diui-
sim ab alio apprehenditur. Unde arguere ex distinctio-
ne conceptū ad distinctionem obiecte rei: est arguere
a distinctione effectuum ad distinctionem cause. Qd pa-
tet esse ridiculum. Quoniam cum multitudine effectūū

Quartus

58

stat vnitas cause: ut patet. et propterea in littera vtrūqz
tangitur dum dicitur qd eis responderem simpliciter
multipliciter representatum.

In responsiōe ad tertium. Aduerte qd illa propositio.
deus est vnus re et plures secundum rationem. potest
dupliciter per-
cipi. vno modo
ut sit multiplex
ratione subie-
ctiue. id est. qd
sit subiectum
plurium con-
ceptuum: et est
falsa. quoniam
vnicus est con-
ceptus in intel-
lectu diuino:
quo se et om-
nia simul intel-
ligit. Alio mo-
do obiectiue. i.
qd est obiectus
plurium conce-
ptū sine actus
liter sine vir-
tualiter. et sic ē
vera et ad pro-
positū. Ita qd
deus dicitur m-
tiplex secundū
rationē. id est.
est obiectum
verificas actu
vel virtute: plu-
res conceptio-
nes de eo.
In eadem re-
sponsiōe ad-
uerte radicem
predicte ppo-
sitionis ex par-
te dei: esse emi-
nentem ei vni-
tatem. Ex par-

te vero intellectus nostri esse proportionem eius ad sen-
sibilia: et intendit qd causa talis ac tante pluralitatis ra-
tionum de deo: que nominibus significantur. est tanta
elongatio nostri intellectus ab illa summa vnitate: qd adeo
dearticulate intelligit: quēadmodū in reb⁹ extra diuer-
sificat. imitatioes diuine: sic. n. et aliud est iusticia: ali-
ud sapiētia et. ita et in intellectu nostro. et hoc ut infra pa-
tebit: qz est infimus intellect⁹. Et nota qd nō dixit qz in-
tellectus accipit a reb⁹: s. dixit. qz intellect⁹ ita multipli-
citer apprehēdit: sic res multiplex representat. vñ si intellect⁹
nō accipit sciaz a reb⁹ ut ptingit in adā: nihil min⁹ idē
sequitur: ex hoc qd intellect⁹ pportionalis est reb⁹: ut in li-
tera dī. Ex hac autē radice tu qd alios respicis: hīc facile
potes radicē pluralitatis rōnū de deo. Si. n. tāta plurali-
tas orit ex summa vnitate obri respectu intellect⁹: tñ remo-
ti: minor pluralitas oriet ex eadez respectu intellect⁹ pro-
pinquioris. Nulla aut pluralitas erit respectu ppinquissi-
mi. Et cū cōstet qd ppinquissimus intellectus nō sit qui
ab intellectu aliquo modo distinguit. solus diuinus in-
tellectus restat respectu cui⁹ ex illa summa vnitate nulla
cōceptū pluralitas orit. Radix ergo absolute et vlr lo-
T b z

quedo: et non tamen respectu nostri: quare deus est multiplex ratione: est eius perfecta unitas: et finitas intellectus creati. Quod idem hic dicitur: quod ex hac littera deducitur non quod ad hanc spectet questionem: que de nominibus est: et consequenter non nisi de dependentibus a nobis. Articulus V.

Item titulus loquutus vniuersalis. ce sumit ut in predicamentis diffinitum vniuersale. Nec ideo addere aut minueret et in fine huius articuli dicitur.

In corpore. iij. p. r. dicitur quod negatiue. quod non vniuersale. 2. quod nec equoce pure. 3. affirmat. quod analogice. 4. parat analogiam ad duo predicta. Quo ad primum negatiua est. Nota communia deo et creaturis si dicuntur de eis vniuersale. probatur sic. ois effectus inaequatus recipit diuisum et multipliciter quod in ea est simpliciter eodem modo recipit similitudinem agens non sicut eadem ratio: ergo creature participat diuisum et perfectioes quod in deo vniuersale sunt. Nota communia perfectione importantia quam deo creaturis dicitur significat aliquid distinctum ab alijs. De deo autem dicta si significant aliquid distinctum et significata. De deo autem relinquuntur re significata ut excederem nois significatione: quod nota non dicitur de deo et alijs sicut eadem ratio: ergo nota vniuersale de deo et creaturis. Nota declaratur exemplo solis et inferiorum. Ita quod declaratio non est tam exemplaris quam proportionalis. Ex qua et proportionalitate primum nota manifesta relicta est cum 2. 3. autem cum reliquis in littera: ut per se nota relinquatur: eo quod a significatis formalibus ad significata. ut sic. quo ad unitatem et pluralitatem rationis liquidum est processum esse optimum. Ipsius tamen primum nota 4. declaratur exemplariter in ly sapiens: quod est nomen commune deo et creaturis multis.

Circa primum nota occurrit per nouitatem dubium: quod non videtur valere: eo quod multa sunt eiusdem rationis genere vel saltem

vniuersale vniuersalitate logica: de qua est sermo in corporibus inferioribus et celestibus: et tamen inferiora hec comparantur ad celestia corpora: ut ad causas vniuersales habetia: quod hic diuisum participant. Aliis primum nota corporitas. n. et dyaphaneitas et lumen et sunt eiusdem rationis hic tibi.

Ad hoc breuiter dicitur quod illa maxima assumpta in ante: ex qua inferitur diuersitas rationis intelligitur formaliter. i. ut sic. ita quod participatio diuisum: quod simpliciter ac vniuersale est in ea: excludit idem rationem rationis et logicam: ab illa re participata. non autem ab alijs si qua alia sit effectui et causa coia non ex vi talis participationis. sicut attingit in obiectis: allatis. Na diaphaneitas et filia diuisum sunt in superioribus sicut et h. corporitas autem si vniuersale ibi est: scilicet absque compositione materie et forme: ut putat Averroes. vniuersale non dicitur de illis et istis. unde ipse Averroes. negat super Porphyrio: corpus esse genus predicamenti substantie. Et potest corpus primum nota et foris resultat etiam ibi: iam primum nota diuisum etiam ibi habetur. Propterea dicitur quod corpora celestia in quantum habent aliquid vniuersale quod participatur hic diuisum ut videtur virtutibus actiuis. quarum omnes aut multas in unica lucis natura habent: nihil habet eiusdem rationis cum istis.

Circa tertiam consequentiam difficultas occurrit non parua: ex duobus capitibus. primo quod consequentia nihil valet: quoniam procedit a rerum conditionibus ad nominum additiones. Loquitur enim intellectus nostrum a quo dependet nomina naturae esse adunata diuidere: propterea posse intelligere et significare perfectionem: puta sapientiam absque intellectione et si significatio conditionum suarum: quas habet in re: puta quod sit idem cum alijs aut non idem. unde primum nota iste nihil valet: sapientia est in creaturis res distincta a iustitia et. nota nomen sapientie deum de creaturis sicut sapiam cum distinctione eius

fura est homogenea mensurato. ut dicitur in io. metaph. Sed deus est prima mensura omnium entium. ut ibidem dicitur. Ergo deus est homogeneus creaturis. Et ita aliquid vniuersale de deo et creaturis dici potest. Si primum nota. Quicquid predicatur de aliquo sicut idem nomen et non sicut eandem rationem: predicatur de eis equoce. Si nullum nomen conuenit deo sicut illam rationem sicut qua dicitur de creatura. Na sapientia in creaturis est qualitas: non autem in deo. genus autem variatum mutat rationem: cum sit pars diffinitionis: et eadem ratio est in alijs. Quicquid ergo de deo et creaturis dicitur equoce dicitur. Preterea. Deus plus distat a creaturis quam quicquam creature adiuicem. Si propter distanciam quidam creaturarum attingit quod nihil vniuersale de eis predicari potest: sicut de his que non conueniunt in aliquo genere. Ergo multo minus de deo et creaturis aliquid vniuersale predicatur: sed omnia predicantur equoce.

Item deus dicitur: quod ipse est aliquid predicari de deo et creaturis vniuersale. Quod ois effectus non adequatus virtutem cause agens recipit similitudinem agens non sicut eadem rationem sed deficienter: ita

a iusticia et. sicut non valet. quantitas in mixtis est res composita color: ergo nomen quatuor dictum de mixtis significat quantitate coniuncta color et. 2. quod quicquid sit de nota: ipsa tamen propositio nota: in qua sustentatur pensus potest esse in se falsa. Et manifestum hoc ratione sic. Sapientie nomen absolute: aut significat

73. 74. 71. cat sapiam finitatem: aut infinitatem: aut vtramque aut neutro modo scilicet abstracta a finitate et infinitate. Non primum nota quod sic ista est falsa. Deus est sapiens. Non 2. quod sic ista esset falsa. hoc est sapiens. Nec 3. quia sic vtramque predictarum esse falsam. 4. et si sic: quod concedo hoc est sapiens: et deus est sapiens: ly sapiens si magis significat quod distinctum in primum nota in 2. quod simpliciter absolute in vtramque predicatur absque additione aliquid. Et confirmatur. quod ponis huiusmodi. Avtor in hoc videtur deceptus: quod non distinguit inter formale si

gnificatum nois: et male supponit eiusdem. Quis. n. quoniam dico hoc est sapiens: ly sapiens gratia maius subiecti: predicatur distinctum et. 2. si ipsa sapia in homine est res distincta ab eo et. 2. ex formaliter tamen suo significato non predicatur nisi sapientem esse: siue limitate: siue non ibi sit finis rem.

Ad eundem huiusmodi tria facere oportet. primum declarare terminos assumptos. 2. excludere fallaces sensus huiusmodi processum. 3. manifestare verum. Scito quod significare aliquid ut distinctum seu ratione distinctum. attingit 2. vno formaliter. i. significare aliquid et distinctionem illam ab alijs: et sic non intelligitur in littera. alio fundametaliter seu causaliter: et hoc est significare aliquid ut fundans distinctionem sui ab alijs. et sic sumit in proposito. Intendit. n. littera quod sapia et alia habet significatum in creaturis: non quod quod est sapie et distinctionem eius a iusticia: sed quod quod est sapientie ut fundat diuersitatem sui a iusticia. Hoc autem ut infra patebit: non aliunde habet sapia quam ex sua quantitate. Et id significare sapiam ut distinctam ab alijs: nihil aliud est quam significare sapiam ut quantitate. Quoniam autem audis ly ab alijs: non intelligas ab vniuersis ceteris. quoniam sic ois nomen est in deo sicut aliquid distinctum. Nec est in hoc nota aliquid iter nota diuina et creaturarum. Si intelligas ab alijs perfectionibus simpliciter: vel ab alijs possibilibus eodem iueniri: ut littera aperte praefert. Potest autem processum iste habere duos sensus. primum est ut ex identitate et distinctione reali perfectionum: inferat nota notum quo ad significare perfectionem ut distinctam et significare non ut distinctam. et iuxta hunc sensum procedunt obiones facte: hic sensus est falsus: ut obiciendo probatur est: nec est iterum in littera. Ali-

ter vero sensus est: ut ex identitate et distinctione formali perfectionum: inferat predicta nominum nota. et hic sensus est intentus verus formalis et cludens intentionem. Ad cuius eundem sci-to quod duas perfectiones iungi ad propositum attingit 2. scilicet identice et formaliter. Idem quod videtur si fingam quod sapia foris. et ei iusticia sint vniuersales res. forma liter atque imaginari 2. primum nota si fingam quod propria ratio foris sapientie et propria ratio iusticie sunt vniuersales res foris. Ita quod illa vniuersales res non sit 3. ratio: sed sit tantum propria sapientie et iusticie ratio et habet identitas et simpliciter ipse in pluralibus: duo contra dictoria. Si. n. ille due non sunt vniuersales res 3. non sunt vniuersales res quoniam nulla ratio est identitatis foris vniuersalis ad aliam. ex quo finis se non sunt vniuersales res si sunt vniuersales res: ergo vniuersales res se non est altera. 2. potest intelligi si fingamus rationem sapientie et rationem iusticie eminenter

et probetur re significata: non autem cum dicitur de deo: sed relinquitur re significata ut incomprehensibilis et excedere nois significationes. An primum nota quod non sicut eandem rationem hoc nomen sapiens de deo et de homine dicitur. Et eadem ratio est de alijs. An nullum nomen vniuersale de deo et creaturis predicatur. Sed nec est pure equoce: ut aliquid dixerit. Quia sicut hoc ex creaturis nihil possit cognosci de deo nec demonstrari: sed semper incideret fallacia equocationis. Et hoc est tantum primum nota. quod multa demonstratiue de deo probatur: quod etiam apostolus dicitur ro. i. Inuisibilia dei per ea que facta sunt: intellecta conspiciuntur. Deus est igitur quod huiusmodi nomina de deo et creaturis sicut analogias. i. proportionem. Quod quidem dupliciter puenit in noibus: vel quod multa habet proportionem ad vnum sicut

claudi in vna ratione foris superioris ordinis: et identificari formaliter. Et hec identitas est non solum possibilis: sed de facto omnium perfectionum in deo. non est. n. putandum rationem formalem proportionis sapientie esse in deo: sed ut in littera habet rationem sapientie in deo: non sapientia propria est: sed propria superioris. puta deitatis. et cois eminetia foris iusticie: bonitatis: potestie et. Sic. n. res que est sapientia: res que est iusticia in creaturis: eleuantur in vna re superioris ordinis. deitatis. Et idem sunt vniuersales res in deo. Ita ratio formalis sapientie: et ratio formalis iusticie: eleuantur in vna ratione formale superioris ordinis. i. rationem propriam deitatis: et sunt vniuersales res formales eminenter vtramque rationem continens: in virtutibus virtualibus ut ratio lucis continet rationem caloris: sed formaliter: ut ratio lucis continet rationem virtutis calefactiue. Un subtilissime diuinum. S. T. igenium: ex hoc quod ratio sapientie in deo est formaliter: non solum ipsa: sed et ratio iusticie. et ratio est ratio propria ratio sapientie: ali cuius tertia. In creaturis autem est formaliter ipsa propria ratio sapientie. Intulit. galia est ratio sapientie in deo: et alia sapientie in creaturis. ac per hoc nomen commune non dicitur de eis sicut vna rationem. Quod clarius precipiat exempla subdamus. si. n. queratur quod est homo in quantum sapiens. ridebitur quod ordinatur vel aliquid habet. si vero queratur quod est deus in quantum sapiens. ridebitur est. quod aliquid eminenter probetur in se esse ordinatum. Vbi manifeste primum nota quod ly sapientie sit nomen commune deo et homini: ratio tamen vtriusque finis illud nomen: non est ois eadem: propter hoc: quod ratio sapientie in homine est solum ipsa. in deo vero est ipsa et alie. imo nec ipsa nec alie sed altior quedam ratio: et hoc est quod in littera acute perspecta dicitur.

Questionis

Ad obiectiones aut in opposita dicitur: et ad primam quidem dicitur quod processus iste non arguit ex additionibus rerum ad additiones nominum absolute: sed ex diversitate rationis formalis significante per nomen in hoc et in illo: ad destruendam invocationem nominis: ut non per dictis: non ex identitate: aut diversitate reali: sed ex

sanum dicitur de medicina ⁊
vrina. inquātū vtrūq; habz or-
dinem ⁊ pportioneim ad sani-
tarē animalis. cui⁹ hoc qdēz si-
gnū est: illō vero causa; vel ex
eo qd vnu hz pportione ad alte-
rū: sic sanū dicit de medicia ⁊
animali inq̄stuz medicina ē cā
sanitatis q̄ est in aīali. Et hoc
mō aliq̄ dñr de deo ⁊ creaturā
analogice ⁊ non equoce neq;
vniuoce. Non. n. possum⁹ no-
minare deuz nisi ex creaturis:
vt supra dictū est. Et sic quic-

diuerfis. Ex B
n. q. nō nisi 3^a
ratio est: p^{ri}me liquet formalis distinctio per^{fe}ctionis
elevant^r et nō elevant^r: seu identificate formal^r alijs: et nō
identificate formal^r alijs. ¶ Ad 2^m vo d^r q^d argumētū
supponit sapiētie nomē absolute: nō vt significat spēs q^d
litaris: s; trāscēdēt^r sumptū: significet aliquā rōnē for
malē vnā simplr. Qd tñ hic querit^r et disputat^r et cludit^r
eē falsuz: q; significat rōnē formalē vnā fm analogiā: et
nō simplr. Quō aut ratio vnā fm analogiā p^{re}dicat^r de
plurib⁹ diffisile tractatū a nobis est in tractatū de analo
giā nominū. Un ad questū dōm eēt: q^d iporat^r vt rāq; sa
pientiā: s; nō p modū vniūoci. et iō sequela nibil valet. q^d
hoc supponit. ¶ Ad 2^m formationē aut d^r: q^d quū dico. de⁹
est sapiēs: ly sapiēs ex formal^r suo significato iporat^r sa
pientiā eādē formal^r infisicē xē. Imo vt rectus loquar:
significat nō sapiētiā: s; aliqd eminēt^r sapiētiā. Quū vo
dico hō est sapiēs: ly sapiēs p^{re}dicat^r ipiaz sapiētie rōnē: vt
p; ex r^{ati}onib⁹ reddēdis querētib⁹ qd est de⁹ vt sapiēs:
et qd ē hō vt sapiēs. Illud. n. formal^r nomē significat: qd
r^{ati}o d^e querēt^r qd est a. inq^{ue}stū bz illud nomē. Nō est igit^r
decept^r Autor: s; rōnē vniūoco; formalē formalissime
est intuitus: iuxta Aristo. diffinitionē.

Contra p̄dictā p̄ne Scotus in p̄d. 3. q̄nib⁹. p̄. 3. z. d. 8. q. z. arguit multipl̄r. Tū qz noia h̄b̄nt cōceptū certū in cōi stante dubitatōe de cōceptib⁹ dei ⁊ creature. Tū qz p̄cessus metaphysicales vtunt̄ vna rōne formali in h̄b̄t ⁊ auferēdo ab ea oēs cōditiōes imperfectiōis attributib⁹ ⁊ a deo. Tū qz aliter de⁹ nō eēt nāliter cognoscibilis aliquo simplici cōceptu: eo q̄ ille cōcept⁹ nō clauderet̄ eēntialr̄ nec virtualr̄ in aliquo relucēte in fantasmate. Tū qz oīs cōparatio est in aliquo vniūoco ex. 7. physs. Constat. n. deū eē perfecti⁹ ens q̄ creatura. Et q̄uis diffūse hec in cōmētarijs de ente ⁊ eēntia tractata sūt: nūc tñ breuiter r̄ideat̄. ¶ Ad p̄m qdē. Illud argumētū nihil aliud cōcludit: nisi alietatē cōcept⁹ sapiētie. U. g. in cōi a sapiētia dei: ⁊ sapiētia creature: s̄ ex hoc inferre. q̄ vniūocus cōcept⁹ est sophysma p̄ntis. Qm̄ cōcept⁹ analog⁹ est ēt alius ab inferiorib⁹: nō tñ eo alietatis mō: quo est alius cōcept⁹ vniūocus ab vniūocatis: qz hic est ali⁹ vt p̄cisus ab eis: ille vō vt p̄tines eos: vt diffūse scriptum⁹ in tractatu de analogia noīz. ¶ Ad 2m̄ vō q̄ metaphy.

Articulus

ficales pcessus vtunt vna rōne simplr in pñ inqñitiōis:
sed in termino vtuntur rōne vna nō simplr sed fm analo
giā sic. n. est vna rō sapiētie: qñ expoliata est ab imperfe
ctionibz. vñ nō est par rō vt Scotus obicit: de lapide et
sapia: qz rō lapidis nec in pñ nec in termino inquisitio

qd dī de deo ⁊ creaturis dī sū
q̄ ē aliq̄s ordo creature ad de
um: vt ad principium ⁊ cām:
in q̄ p̄existūt excellēter oēs re
rū p̄fectiones. Et iste mod⁹
cōitatis medi⁹ ē inter purā eq
uocationem ⁊ simplicem vn
uocationē. Itēq; n. in his que
analogice dicunt ē vna ratio:
sic est i vniocis: nec totaliter
diuersa sic in equocis: s; nom̄
qđ sic multiplici dī: significat
diuersas p̄portiones ad aliqd
vnū. Sic s̄nū de vna dictū

modus. ¶ Ad 4^m deinde dī: qđ cōparatio fit etiā in ana-
logo qđ medium est inter vniūocum ⁊ equiuocū: ideo
negatur assumptum. Quuz enim dicitur deus est perfe-
ctius ens creatura: cōparatio fit in rōne entis vna secun-
dum analogiā ⁊ sic cōi vtriq; vt alibi docuimus.

Cum ad 2^m conclusio negativa est: huiusmodi nomina
nō dicuntur de deo & alijs pure equivoce. Probatur sic.
si diceretur equivoce nihil posset ex creaturis cognosci
aut demonstrari de deo. Sed hoc est contra p^{ri}m & ap^{ostol}um.
ergo. Cōsequētia p^{ro}batur: q^{uia} incideret fallacia equivo-
cationis. destructio v^{er}o cōsequētis p^{er} 3.

Advertenda sunt hic duo. Primum est: ly pure. nō enim in littera dicitur absolute q̄ non equiuoca sed cum limitatione dicitur: q̄ nō sunt pure equiuoca. Addita est autē hec limitatio: quia secundū veritatem: analogae comprehenduntur sub equiuocis: que in predicamentis diffiniuntur. Equiuoca enim multipliciter inueniuntur: quedā enim sunt quorū nomen est cōmune ⁊ ratio s̄m illud nomen est diuersa totaliter: ⁊ hec vocantur pure equiuoca. Et de his loquitur littera hec: quedam vero sunt quorū nomen est cōmune ⁊ ratio s̄m illud nomē est diuersa secundū aliquid: ⁊ hec multis modis inueniuntur: comprehenduntq̄ sub se analogae vt alibi ostendimus. Secundū est ly nihil in consequente positum: nō supponit pro nihilo simpliciter: quoniam dato q̄ omnia huiusmodi nomina equiuoca essent adhuc possemus cognoscere q̄ deus est creator ⁊ super omnia: ⁊ q̄ nō est corpus ⁊ c. sed supponit p̄ nihilo formaliter cōmuni deo ⁊ creaturis: puta essens: actum: bonum: sapientē ⁊ c. Nihil enim horū possē sciri de deo s̄z semp̄ icideret fallacia equocationis vt p̄.

¶ Quo ad tertiu conclusio responsiua affirmatiue hec est: quecuq; nomina sunt comunia deo ⁊ creaturis dicuntur de eis fm analogia vnius ad alterum. i. creature ad deū. Declaratur ly vnius ad alteru distinguendo analogia nominum. i. quia vel est ratione proportionis aliquorum inter se: ⁊ hec vocatur vnius ad alterum: vel ratione proportionis aliquorum nō inter sese ad tertium: ⁊ hec vocatur duoꝝ ad tertiu seu multoꝝ ad vnuꝝ. Exempla patent in littera. Probatur deinde cōclusio quo ad primā quidem partē: per locum a diuisione: ppter qđ in littera

De el C.º y Ma.º de el R.º de S.º fee=
Tredecime

Tredecime

dicūt. dicendū est igit̃ 2°. Quo ad 2^{am} vero sic. Deū non possumus noiare nisi ex creaturis; ergo noiā cōiā vtriusq; dicunt̃ fm ordinē vnius ad alterū. Quo ad 3^{am} vero: qz deus est causa in qua p̃existunt oīz rerū p̃fectiōes.

Memeto hic q̄ exempla ponimus nō q̄ ita sit: sed vt

discetes intelli-
gant. Non eni-
ens ē analogū
deo ⁊ creaturīs
s̄m denotatio-
nē extrinsecāz:
vt sanū: s; in B
tenet similitu-
do, q; vtrobiz
est analogia rō-
ne ordinis duo-
rū iter se: Quis
dissimilē sit bicet
ibi. Nam inter
deū ⁊ creaturā
est similitudo
for^{is} imitatio-
nē q; ēt in ista tan-
gūt: dū creatu-
ras ordinari in

deu dr vt cam
 i qua pexistūt
 pfectiones oēs
 Inter anial vo
 tanū ryrinā nō
 est similitudo: sed
 relatio signifi
 catiōis: & ppea
 ibi est analogi
 ca cōitas fm p
 dicationē for^{is}
 hic aut. pprie ē
 cōitas attribu
 tionis ad vnū
 fm p̄dicationē
 quācūq; siue
 extrinsece siue intrinsece rē.

¶ Quo ad 4.^m est. Iste modus pditionis medius est inter vniuoca ⁊ equiuoca. pbat p locū a diffōne ad diffinī tū. hic est nō vna rō simplici: nec diuersa totalit. Sed fm qd eadē: ⁊ fm qd diuersa. significat. n. diuersas pportio nes ad vnū: ⁊ ppea rōne diuersarū pportionū ē diuersi tas fm qd: rōne vō vnius rei ad quā vel fm quā ille di uerse pportiones fiunt: est fm qd vna: vt patet in exem plo de sano ⁊ c. ergo. Danc mān si vna plene intelligere vide sepe dictū opusculū de analogia nominū.

En responsione ad p^m dubiū occurrit qz finis respo-
nis cōtradicit pⁿ eiusdē. In pⁿ siquidē dicit q^d egnoca
reducunt in vniuocū in p^dicationib⁹. In calce autē dicit
tur q^d in p^dicationib⁹ vniuoca reducunt in nōvniuocū.

Ad hoc dicitur 1^a p^a in hac responsione facta est 2^a p^a paratio in p^a dicationib⁹. 1^a est inter vniuoca et pure equuoca: et hec facta est in p^a n°. 2^a est inter vniuoca et nō vniuoca: et hec facta est in fine. et iō nulla est cōtradictio. Sed hec responsio difficultatē patit^r: eo q^d sic nō est satisfactū argu^mento. Vis. n. argumēti stat in hoc q^d vniuocū h³ se ad equiuocū vt vnū ad multa. Cōstat aut^m q^d hoc est verum nō solū de pure equiuocis: s³ quocūq^m mō equiuocis: seu nō vniuocis. Qm̄ vnū nō solū est prius multis simplr^r: s³ multis fm̄ qd. Et sic vniuocū restat prius oib⁹ nō vniu

Sextus

tuocis viptore aliquo mō multitudinē includentib⁹ in se. Propterea respondendū videt. 2. q. vi trobiq; facta est cōparatio inter eadē. s. vniuoca z equiuoca in cōi seu nō vniuoca. Et tñ nulla est cōtradictio. Qm̄ in pñ^o est sūmo de reductiōe resolutiua p̄dicati in se. In fine āt de reductiōe

scdm dōm q̄ similitudo crea-
ture ad deum est ipsecta: qz ē
nec idē fm gen⁹ repñtat vt su-
pra dictū ē. ¶ Ad tertiū dōz:
q̄ deus non est mensura pro-
portionata mensuratis. ¶ An
nō o3 q̄ deus ⁊ creature sub
vno genere ptineātur. Ea ve-
ro q̄ sūt in p̄rius ꝑcludit q̄ nō
vniuoce bñs nomina de deo
⁊ creaturis predicentur: non
autem q̄ equiuoce.

CUz noia ppa⁹ dicat d crea
iuris q̃ de deo. Ahti. VI.

Adictus ne pcedit.
Videt q noia p pri⁹
dicatur de creaturis
q de deo. Scdm. n.
q cognoscimus aliqd fm hoc
illud nominamus: cu nomina
fm plz sint signa intellectus.
Sed per prius cognoscimus
creaturā q desi. Ergo noia a
nobis iposita per prius conue
nisi creaturis q deo. ¶ Pre
terea. Scdm Bio. in libro de
di. no. desi ex creaturis nomi

et hoc concludebat vis argumēti. Conclude ergo qd cō-
parando diuerſa p̄dicata inter ſe analogi p̄cedit. reſol-
uendo aut̄ idem p̄dicatū in ſe. vñ uocum p̄cedit vt
vñ multa. Reliqua que in hac reſponſione de agentī
m ordine dicunt̄ infra quī de actione dei ad extra tra-
ctabit̄ patebunt.

Stulus vt iacet in sua amplitudine intelligit: vt ex responsione ps.
En corpore quattuor. primo regula traditur ad discernendu: de quo per prius nomen dicitur: et de quo poriterius. secundo respondeatur quesito quo ad nomina metaphorica. tertio quo ad proprie dicta s'm opinionem in secundo articulo confutata. quarto s'm veritatem.

¶ Quo ad primum regula est. Analogum prius dicitur de eo quod ponitur in aliorum diffinitione. & de alijs. Probat. In omni nomine analogo est vnum respectu a ceteris, ergo illud vnum ponitur in diffinitione aliorum: ergo illud vnum est prius ceteris fm rationem illius analogi. Declaraturq; hoc exemplariter in hoc analogo quod est sanum. Antecedens cuius prima consequentia non aliter probatur, secunda vero consequentia probatur, quia ratio quam significat nomen est diffinitio: ac per hoc prius fm diffinitiones illius nominis est

Del conde Mar. conde n.^{ra} al conde al R.^o Parro. 8.

P. Villanueva

prius fm eius rationem: quod nihil aliud est q analogum prius dici de illo qd diffinit cetera q de alijs.

Circa antecedens et primam eius consequentiam dubium non dissimulandum occurrit primo ad hominem. quia ipsemet. San. Tho. in. q. de ve. q. z. artic. xi. dicit. non esse verum vniuersaliter qd p. m. analogatum ponit debet at in rationibus aliorum analogorum. secundo simpliciter. Tum qd ex dictis patet. sapientia analogice dici de deo et alijs et tñ creatura si dicitur sapiens i ordine ad deum. nec econuerso vt patet. Sed vterqz dicitur sapiens absolute. Tum quia in ratione hominis vt sapiens non clauditur sapientia dei. Nec in ratione dei vt sapiens est. clauditur sapientia hominis. ergo.

Ad hoc breuiter dicitur q analogatum inueniuntur duobus modis. quedam eniz significat ipsos respectus ad primum analogatum. vt p. de sano. Quedam vero significat fundamēta tñ illorum respectuum. vt

77.

cōiter inuenit in omnibus vere analogis proprie et formaliter saluatis in omnibus analogatis. Propositio ergo illa vltis in ante assumpta. intelligēda est vlt in pmo modo analogie. Ita qd sensus est. qd in omnibus nominibus que de pluribus analogice. i. fm diuersos respectus dñr opz ponit vnum. In. q. aut de veritate. de 2. mō analogie dixit oppositū. Et hec 1. x. est vltior ea quaz alibi assignauimus. ex. q. de ver. q. ista 1. x. h3 locum etiā in analogis fm proportionalitatem. metaphorice tamen dictis. in his enim etiā vñ ponitur in ratione alterius propter predictam causam. Ad ea vō que secundo loco obiciunt in qtra parte huius articuli dicitur.

Quo ad 2. cōclusio responsiua est. Nomina metaphorice dicta prius dicuntur de creaturis q de deo. Probatur. ratio horum nominum: vt dicuntur de deo. non potest intelligi absqz ratione eorundem vt dicunt de creaturis. ergo. Antecedens p3 exemplariter. in cōmuni qui-

namus. Sed noia a creaturis translata in deū p prius dicuntur de creaturis q de deo: sicut leo lapis et huius. Ergo omnia nomina que de deo et de creaturis dñr. p prius de creaturis q de deo dicuntur. Preterea Omnia nomina que cōmuni ter de deo et creaturis dicunt: dñr de deo sicut de causa oīuz. vt dicit Dionys. Sed qd dicit de aliquo p causam p posterius de illo dñr. p prius. n. dñr aīalī sanū q medicina. q est cā sanitatis. Ergo huius nomina per prius dñr de creaturis q de deo. S3 est quod dñr eph. iij. Flecto genua mea ad patrē. d. n. Je. ex quo oīs paternitas in celo et in terra noīat: et eadē ratio videt de oībus alijs. q de deo et creaturis dñr. Ergo h3 nomina per prius de deo q de creaturis dicunt.

Ad idē dñm q in oībus nominibus q de pluribus analogice dñr: necesse est q oīa dicantur p respectū ad vñ. Et ideo illud vñ oīz q ponat in diffinitione oīuz. Et qz rō quā significat nomē est diffinitio vt dñr in. 4. meta. necesse est q illud

dem de ridere. In proposito autē de leone. consequētia vero tenet ex regula assignata.

Quo ad 3. cōclusio ppothetica est. Si cōmuni nomina proprie dicta dicerentur de deo causaliter tñ dicerentur per prius de creaturis q de deo. Probatur. Eorū significatio vt de deo dicunt nō posset intelligi sine significatione eorūdez in creaturis. g. Antecedens patet in exemplo boni. consequētia vero tenet ex assignata regula.

Quo ad 4. cōclusio re sponsiua ē. Huiusmodi nomina quo ad rez significatā prius de deo: quo ad impositionem nominis prius de creaturis dicuntur. Probatur hec 3. quo ad pma partē. Decnoia nō solū significat deū esse talem. cāliter sed etiā essentialiter: et a deo emanat aliorum perfectiones. ergo p prius de deo q alijs q ad rem. Quo ad secundā vō ptes. Creaturas prius cognoscim et nominam. ergo. Probatur secundum ex signo. habent modū significandi. qd conuenit creaturis. ergo.

Circa illud dñm in pbatōne pme partis cōclusionis. i. huiusmodi nomina nō solum significat q deus sit cā s3 q sit essentialiter talis. dubium occurrit. Si. n. quā dicit deus est bonus: sensus est. deus est cāliter et formaliter bonus. sequit pmo. q ly bonus. dñm de deo nō significet vñm cōtra Aristotele. 4. metaphysice. Sequit 2. oppositū intenti. qm esset sensus. Deus est cā bonitatis alioz et in se ipso bonitātē hñs. vbi manifeste p3 alioz bonitatem cadere in rōne dei vt bonus est.

Ad hoc dñr q vba illa pñt duplī sane intelligi. p. vt intelligant de possibili seorsum. i. q h3 nomina: pñt dici et verificari de deo vtroqz mō. i. cāliter et formaliter. seorsuz tamē ita q ista. Deus est bonus: est vera cāliter sumpta: et est vera formaliter sumpta: et nō q sit in potest vtrūqz. Et sic nullā ambiguitatē igerit obitio opposita. qz de vtrāqz sit signatiōe loquit. et vt exponant de vtrāqz signatiōe fil-

gnificatio vt de deo dicunt nō posset intelligi sine significatione eorūdez in creaturis. g. Antecedens patet in exemplo boni. consequētia vero tenet ex assignata regula.

Quo ad 4. cōclusio re sponsiua ē. Huiusmodi nomina quo ad rez significatā prius de deo: quo ad impositionem nominis prius de creaturis dicuntur. Probatur hec 3. quo ad pma partē. Decnoia nō solū significat deū esse talem. cāliter sed etiā essentialiter: et a deo emanat aliorum perfectiones. ergo p prius de deo q alijs q ad rem.

187

Quo ad secundā vō ptes. Creaturas prius cognoscim et nominam. ergo. Probatur secundum ex signo. habent modū significandi. qd conuenit creaturis. ergo.

et sic opz dicere. q h3 nomina dicuntur de deo formaliter et cāliter s3 fundamētaliter. vbi. i. fa. quā dñr deus est bonus: nō solum significat q deus est habēs bonitātē. sed et q deus h3 rōnez bonitatis talē. qualis nata est fundare cāliter bonitatis alioz. Ita q ly talē nō modū aut rōne aliquā addit. supra bonitātē diuinā: sed circūloquitur illā formale. rōne. s3 quā deus dñr bonus. Jā enī diffinitum est. q illa nō ē eadē cū nra: nī si s3 analogiā. Illa autē ratio quā cāliter nō importet. fundat tñ cas. Proxime. et simile ē de alijs. Et sic nulla remanet ambiguitas: qm fm h3 nomina h3 significat vñ: nec opz cōteligi bonitates creature: quoniam nō importat causalitatem formaliter s3 fundamētaliter tñ. vtraqz responsio est bona. p. tñ magis lralis. eo qd opinionē cōfutat loquit

69

69

causaliter tñ vt quidaz posuerunt. Sic. n. cū dicit deus est bonus. nihil aliud esset q deus est cā bonitātē creature. Et sic hoc nomen bonum dictū de deo clauderet in suo intellectu bonitātē creature. Tñ bonus per prius diceretur de creatura q de deo. S3 supra ostēsum est: q huiusmodi nomina nō solū dicunt de deo causaliter: sed etiam essentialiter. Cū enim dicit deus est bonus vel sapiens non solū significat q ipse sit causa sapientie vel bonitatis: s3 q hec in eo eminetius preexistit. Ande secundū hoc dicendum est q quantum ad rem significatā per nomē per prius dicunt de deo q de creaturis: qz a deo huiusmodi pfectiones in creaturas manant: sed quantum ad impositiones nominis. per prius a nobis imponuntur creaturis quas prius

Ita. Et stat q opio illa loquebat de significatione cāliter: nō fundamētaliter. sed formaliter vt p3.

Circa eiusdē partis pbatōne ipsam pnam partem. Aduerte q quā dicit nomina huiusmodi cōmuni prius dici de deo quantū ad rem significatā: nō intelligas hoc materialiter: s3 formaliter. Ita qd hoc verificari oportet de re formaliter significata. Et ratio assignata in littera cōplectitur vtrūqz. necessariū ad hoc. i. q nomē saluaf formaliter: et q illa rō formalis est pōr fm rem ceteris: qd probat: qz est cā ceterarū. Neutrū. n. horum seorsum sufficeret ad cōcludendū: nomina prius dici de illo vt p3 inductiue. Ratio enī sani in cā: licet sit prior fm rem ratione sani in animali. qz tñ rō sani nō formaliter in causa est: posterius de cā dicit. Rō quoqz boni s3 sit formaliter in homine. nō tñ prius dñr de eo q de alijs: nec te conturbet quispiā dicens. g nō est eadē ratio de omnibus nominibus cōmuni deo et alijs. Eo q quedam sunt quoz formales rationes et si saluatur in deo: nō sunt cause q cetera sint talia. Quēto autoritatis apostolice in littera posite ad eph. 3. Flecto genua mea ad. p. d. mei Jesu xpi: ex quo omnis paternitas in celo et in terra nominatur. Si nāqz paternitas diuina que relatio est: atqz per hoc a cālitare alioz remotissima: cā est ceterarū paternitatum: a fortiori bonitas est cā omnis bonitatis: et scientia omnis scientie: et sic de alijs. Et si queratur in quo genere cause

nūqz duo genera desunt. i. finalis et formalis exemplaris: quicquid sit de efficientia.

Circa eandem partem dubium adhuc occurrit ad homines. Tum quia in articulo secundo huius questionis oppositum videtur dictum: quoniam dictum est: q dīcēdo deus est bonus: sensus est id qd bonitatem in creaturis dicitur eminetius in deo perisistit. Ecce aperte videt i significatione boni i deo posita: claudī bonitātē creature: et sequēter prius dici de creaturis. Rursus in articulo quinto dictum est: q hec noia dicunt de creaturis in ordine ad deū: g in rōne boni nominis vt dicuntur de creaturis claudī deus: g prius de deo: ita qd ponitur in diffinitione alioz: cuius oppositū h tenet. et p3.

70.

a c d 70.

74

cognoscimus. Ande et modū significandi habent qui competit creaturis: vt supra dictū est. Ad primū ergo dicendum. q obiectio illa procedit quantum ad impositiones nominis. Ad secundū vñm: q non est eadē ratio de nominibus que metaphorice de deo dicuntur. et de alijs. vt dictum est. Ad tertium dicendum: q obiectio illa procederet. si huiusmodi nomina solū de deo causaliter dicerentur et non essentialiter: sicut sanum de medicina.

Articulus VII. relatione ad creaturas dicant de deo ex tpe.

Septimū sic predictur. Aides q nomina que iporāt relationē ad creaturas non dicantur de deo ex tpe. Omnia enī huiusmodi nomina signifi-

logice. id est proportionaliter: et prius de deo q alijs: quia quum in vtrūqz dicantur formaliter: formalitas tamen in deo prior est fm rez: formalitate illa in alijs: nō tamē est sic prior. vt. i. diffiniēs est prius diffinito: sed est prior vt cā. exemplaris saltem: est prior exemplato. Et propterea sicut omnia exemplata sunt talia in ordine ad exemplar. Sic omnes creature dicuntur tales: puta bone in ordine ad diuinam bonitatem. Et sicut nō opz exemplata significari cū ordine ad exemplar: quāuis illuz habeat. Ita nō opz bonitatem creature significari in ordine ad bonitates diuinā: quāuis fm esse illam semper respiciat vt exemplar: verba igitur quinti articuli et similia: hic nō sunt cōfutatā sed exposita: q. i. intelligunt fm esse et non fm significari: nisi fundamētaliter: proquāto rōnes formales per ea significat in creaturis fundant ordinē ad deū vt cām. verba autē scđi articuli nō fuerunt inducta vt diffiniretur significatio nominis in deo posita: sed vt exponeretur ex notioribus nobis: et ideo nihil obstant. Nulla enim comparatio aut cōnotatio alterius clauditur in ratione huiusmodi nominis. Tam quā de deo q quā de creaturis dicunt: sed vere absolute dicunt quāz absolutas significat perfectiones. Et per hec patet solutio obiecto: in pma parte huius corporis articuli.

Articulus VII.

clarus est: exemplariter: scz deominus saluator creator et c.

Articulus

Questionis

In corpore quinq; facit. Primo pponit conclusionem
responsuam quesito. Secundo claudit amplaz viam p/
bandi cōclusionem. Tertio ibi. verūtamē. veram viam
aggreditur. Quarto ibi. qui igit deus. probat cōclusionē.
Quinto ibi. nō ppter aliq; excludit tacitā obiectiōez.

Quoad p^o respōsa que sita est affirmatiue ⁊ participariis, quedā nomina importat ad relationem ad creaturas: dicunt de deo ex tempore. ⁊ cant diuinā substantiā: vt cōiter dicitur. Unde ⁊ Ambro. dicit qd hoc nomen dñs est nomen potestatis: que est diuina substantia: ⁊ creatio significat dei actionem q̄ est eius eētia. Sed diuina substantia nō est

¶ Quo ad secū
dū scito: q̄ hec
cōclusio. iō dif-
ficultatem ali-
quā habere vi-
det̄: quia nul-
la res noua po-
test deo aduei-
ri. Et p̄terea
si hō noīa non
ponūt rem ali-
quam reale in
deo: nulla erit
difficultas. Si
autem ponunt
rem realem: se-
cus eēt. Et quā
litera intēdit
probare cōclu-
sionem ex hoc
medio. s. quia
non ponunt in
deo nisi reſonē
rationis. Itcir-
co amplissima
via q̄ ad h̄ sta-
tim ducebat. s.
nulla relatio ē
res nature: qz
erronea est sta-
tis exclusus est:
et hoc est p̄mū.
Recitatur aut̄ h̄
error ab Auer-
roy. iz. meta^{ca}.
cōmē. 19. Eō ſu-
taturq; hic sic.
Res nāles ha-
bent ordinem
habitudinem-
q; naturālē ad
inui cem. ergo.
p̄ſequentia pa-
tet: et antecedens. p̄ter euidētiā quam habet ex. iz.
metaphysice. cōmē. 5z. vbi ordo vniuersi bonum eiu-
dem dicitur vt per se manifestum assumitur. Dicē-
querendum an dentur relatiōes reales: sed quoniā egrē-
deremur p̄positi limites fiat qd̄ sp̄alis.

¶ Quo ad 3^m: via propria ad inuestigandū medium conclusionis inferende: est videre: quando relatio est res n

Articulus

tute: & quando nō. Et vnde habet q̄ sit res nature: & vnde
q̄ nō sit nisi ratiōis. Hanc ergo viam ingrediēdo sic pro
ceditur. Relatio exigit duo extrema. ergo tripliciter po
test inueniri res nature aut ratiōis. scilicet aut ex parte vtriusq̄
q̄ erit rōnis: aut ex pte vtriusq̄ erit res nature aut ex al

tura suo opposito. Relingitur ergo q̄ relatio ē aliqd in deo. Sed in deo nihil potest esse ex tempore cuius ipse sit supra tempus. Ergo videt̃ q̄ huiusmodi nomina nō dicantur de deo ex tempore. ¶ Preterea. Secundum relationes dicitur aliquid relatiue: puta secundum dominium dñs: sicut fm albedinem albus. Si igitur relatio dominij nō est in deo fm rem sed solum fm rationem: sequitur q̄ deus non sit realiter dominus: quod patet esse falsuz. ¶ Preterea. In relatiuis que non sunt simul natura: vnum potest esse altero nō existente: sicut scibile non existente scientia: vt dicitur in pdicamentis. Sed relatiua que dicuntur de deo ⁊ creaturis nō sunt simul natura. Ergo potest aliqd dici relatiue de deo ad creaturas etiam creatura non existente. Et sic huiusmodi nomina dominus ⁊ creator dicunt̃ d̃ deo ab eterno ⁊ non ex tempore. ¶ S3 cōtra est qđ dicit. Aug. quinto de trinita. q̄ hec relatiua appellatio domin⁹ deo cōuenit ex tempore.

Respondeo dicendum: quod quodam nomina importantia relationem ad creaturam. ex tempore de deo dicuntur et non ab eterno. Ad cuius evidentiam sciendum est quod quodam posuerunt relationem non esse reze nature sed rationis tantum. Quod quidem apparet esse

cōfirmat. Hic multa dicuntur contra que obicitur ab
alijs: puta q̄ inter ens ⁊ nō ens: non est relatio realis. Et
q̄ inter motuum ⁊ mobile est relatio realis. Et q̄ scien-
tia habet relationē realeam ad scibile: sed qm̄ hec per ac-
cidenē hōi: idēō fiēt de his speciales qōnes: veritatē
vnuū valde arduū dubiū dissimulandū: nō est: circa
illa vba lre: in q̄b⁹ dī: q̄ relōnes ratiōis in altero extrin-

tero res natu
re et ex altero
res rōnis, añs
p3: añs vō pba
tur. Extrema
tripli variant
.s. q̄ inter aliq̄
nō nisi p rōnē
est bitudo: aut
in vtrogē res
aliq̄ vnde alte
rum respiciat:
aut vnus respi
cit alteruz non
eiusdē ratiōis.
Assumptū quo
ad p̄mā partē
declat ex con
tētis sub ea tri
bus modis re
latiuoz. s. respi
citiū idē rōnē
entiū: et iuxta
z^o intentiones.
vbi nota q̄ in
p^o gradu itell^s
facit extrema:
nō entia: s3 ex
trema: dū disti
guit vnū i duo.
In z^o vō itell^s
facit vnum ex
tremum et ens
et extremum.
Quo ad secun
dam vō partē
declarat ex duo
bus gnib⁹ rela
tiuoz sub ea
contentoz: sc3
consequētium
quātitatem et
actōez et passio
nem. vt patz in
gnto metaph.
Quo ad tertiā
vō declarat si
militer: ex duo
bus: sc3 sensu
seu sciētia rē. et
dextro i colū
na. Auctorita
teq; Aristotelis

XIII.

puta scibili et sensibili: sunt: inquantum intellectus apprehendit ea ut terminos relationum oppositarum: puta scientie et sensus. Est autem dubium duplex. primo circa sensus littere. Deinde circa rem: circa sensus quidem. An intendat quod correlatiuum exigatur ad hoc ut extremus intel ligat sub ratione termini ipsius relatiui. verbi gratia. An relatio domini exigatur ad hoc: ut deus intelligatur ut dominus est creature in quantum eius est serua: vel potius intendat: quod correlatiuum comitatur intellectum alterius extremi sub ratione termini. Ita quod relatio domini con comitatur deum apprehensum ut terminum: mul tum autem re fert an sic: aut sic intendat: quoniam in primo: cor re latiuum ponit de intrinseca ratione termini: imo ponit ter minus ipse. In secundo vero po nitur correlatiuum consequi rationem termini. Et con sequenter in primo sensu ponitur: quod terminus relatiui oportet esse relatiuum. In secundo vero: quod est absolutum ens. Et propterea nascitur ardua de hoc questio. An terminus relati ui ut sic sit ens absolutum vel respectiuum.

C Et quia hec q̄stio necessaria est hic ⁊ intacta nisi a Sco.
a quo videt̃ male definita: iccirco tractāda est. Scotus
ergo in p̃mo. dis. 30. q̃. p̃ma. motus vt reor ex verbis hui⁹
littere: vt moze suo carperet: pbat multipliciter: q̃ ter-
minus relatiui in quātum terminus: est res absoluta: ac
per hoc nullum opz ponere correlatiuuz vt terminet al-
terū relatiuum: nec fm rem nec fm rationez. Probatq̃
hoc quadrupliciter. p̃mo sic. Per se differētia inter rela-
tiua terty modi ⁊ alia: est: qz cetera sunt mutua. Ista aut̃
que sunt terty modi nō sunt mutua. ergo in relatiuis ter-
ty modi: terminus est res absoluta. Antecedēs pz. 5. me-
taphysice. cap. de ad aliquid: p̃ntia vō est per se nota: qz
ex quo nō est correlatiuū ⁊ est terminus. ḡ res absoluta
est que terminat. Scdo sic. Actus diffinit potentiaz ⁊ nō
ecōuerso. ḡ actus vt termin⁹: est res absoluta. Añs pz. 9.
metaphy. p̃ntia pbat. Actus diffinit potētiā vt terminat
relatiōez potētie ad ipm: ⁊ diffinit vt pōz est q̃ potētia. ḡ
vt terminus est pōz potentia. Sed vt correlatiuū nō est
pōz potētia: quia correlatiua mutua se diffiniūt vt dicit̃
Porphyrius. ḡ vt correlatiuuz nō est terminus. ḡ vt res
absoluta. Tertio sic. Relatiuuz vt sic diffinit per termi-
nū. ḡ terminus est pōz relatiuū. ḡ termin⁹ nō est ipm cor-
relatiuū. Añs pz. p̃ma vō p̃ntia t3 ex 7. ⁊ 9. metaphysi.

Septimus

ibi. n. positas sub respectu accidentis: et hic actus respectu
potentie habetur: ex hoc quod diffiniunt illa. 2° ubi ostenditur per quod
aliter daretur circulus in potestate et posteriores sine diffinitione
nem: quod est impossibile. 4° sic. In relatiuis tertijs modi
alterum extremum nullam relationem habet: nisi cum actu

vero relationes sunt quantus
ad utrumque extremum res nature:
quoniam scilicet est habitudo inter aliqua
duo secundum aliquid realiter conveni-
ens utrique: sicut patet de omnibus
relationibus que consequuntur
quantitatem: ut magnus et parvus:
duplus et dimidius: et huiusmodi. Nam
quantitas est in utroque extremo.
Et simile est de relationibus que
consequuntur actionem et passio-
nem: ut motivus et mobile: pa-
ter et filius: et similia. Quoniam igitur
relatio in uno extremo est res
nature: et in altero est res rationis
tantum. Et hoc contingit quoniamcumque
duo extrema non sunt unius ordi-
inis: sicut sensus et scia referun-
tur ad sensibile et scibile. Que
quidem inquantus sunt res quodam
modo in eadem naturali ordine sunt extra
ordinem eadem sensibilis et intelli-
gibilis. Et ideo in scia quidem et

latius. Ita q^d Aristote. voluerit dicere: q^{uod} quedā extre-
ma sunt que dñr ad aliqd; ppter relatiōes quas hñt ad
inuiçē. Quedā vō ppter relones que est in vno extremo
tñ: hoc. n. esse sñsum: imo vba Aristote. p^{er} sic. Aristote-
les ibi explicite dicit se ponere dñam inter ea que fin se
sunt ad aliqd. Sed constat q^{uod} fundamēta relationum
nō sunt ad aliqd nisi per accidēs vt ibides expresse di-
cit. q^{uod} nō intelligit^{ur} textus ille de rebus que denominant^{ur}
relatiue sed de ipsis ad aliqd: nec pōt aliter saluari tex-
tus ille. 2°. Errat in differentia assignata: in textu siqui-
dem illo nō dñr: q^{uod} quedā sunt mutua relatiua: & quedam
nō sunt: vt Scotus somniauit: sed differentia assignatur
in causa seu ratiōe essendi ad aliqd. Ita q^{uod} textus affir-
mat ēt relatiua terty modi vtrinq; eē ad aliqd. Sed dif-
ferentiam ponit in hoc: q^{uod} in relatiuis pñi & secundi mo-
di rō q^{uod} sint ad aliqd: est vtrūq; hoc ipm q^{uod} est ad aliud
se habere. In relatiuis vō terty modi. ex parte vnius ex-
tremi: rō q^{uod} sit ad aliqd: nō est: hoc ipsum q^{uod} est ad aliud
se habere: sed aliud se habere ad ipsum: vbi manifeste p^{er}
q^{uod} tota differentia consistit in ratiōe essendi ad aliqd.
Et nō in esse mutua vel nō mutua. Et qm̄ textus ille est
fundamētū theologo: in m̄a huius articuli speculative
scribentiū: ideo ad maiorē claritatē discentiendus est sic.
Textus ille implicat duo contradictoria. q^{uod} añs manife-
stat^{ur}. Textus loquitur de bis que fin se sunt ad aliqd:
& negat de aliquo illo: hoc ipsum q^{uod} est esse ad aliud se
habere. q^{uod} negat diffinitionē a diffinito: seu quod equiva-
let a pte subiectiua pte diffinito. Antecedēs p^{er}: p vtrāq;

Questionis

parte. In illo textu. dicit. n. q. scibile et sensibile et alia h^u
sunt per se ad aliquid: et q. nō dicunt ad aliquid: q. ipsa
ad aliud sunt: sed q. alia dicuntur ad ipsa: nō ita p^{er} ex diffi
nitione ad aliquid: posita ab ipso Aristotele in p^{ri}ncipio
t^{er}ti^o. Et cum hec contradictio sit manifesta: dicendum est
q. Aristotele. lo
quit de ad ali
quid s^{ecundum} sua fun
damēta. Quia
dicit ipsa non
sunt ad aliud:
sed alia ad ipsa.
Et h^{ic} paraloxis
mus (vt reor)
mente retētus
decepit omnes
qui in hoc tex
tu errauerunt.
Ad cuius solu
tionez scito q.
quia metaphy
sicus tractat d^e
relatiuis vt sūt
p^{er} se p^{ri}es entis
.i. vt sunt entia
realia. Accirco
differentia ista
est intelligēda
de relatiuis se

sensu est relatio realis s; q; or-
dinantur ad sciendum vel senti-
tiendum res. Sed res ipse in se
considerate sunt extra ordinē hu-
iusmodi. Vñ in eis nō est aliq;
relatio realiter ad scientiam ⁊
sensum: sed secundū rationem
tantū: inquāru; intellectus ap-
prehendit ea: vt terminos rela-
tionum scientie ⁊ sensus. Vñ
p̄bs dicit in. v. metaph. q; non
dicuntur relative: eo q; ipsa refe-
rantur ad alia: s; q; alia referū-
tur ad ipsa. Et similiter dextrū
nō dicit de colūna nisi inquāru;
ponit animali ad dextraz. Vñ
huiusmodi relatio nō est reali-

candum q^d entia realia sunt: ⁊ non de eis sumptis vt ab-
strahunt ab ente reali. i. fm q^d important: ad: nō curādo
de esse eorum: quemadmodū in predicamentis diffinita
sunt. Et propterea obmissa ibidem est differētia ista. In-
ter realia ergo: per se: differētia ponit: quo ad esse rea-
le: q^d ponūt: nō q^d supponūt. In hoc q^d quedam relati-
ua sunt. Que ideo entia realia sunt: quia ipsa sunt in rerū
natura talia entia: q^d ad aliud se habēt. Quedam vō nō
sunt entia realia: q^d ipsa in rerū natura sūt ad aliud. Sz
hac sola ratioe inter realia numerari possunt: q^d alia rea-
lia dicūtur ad ipsa. Ita q^d differētia consistit in hoc: per
se relatiuorum quedam sunt relatiua realia per denomi-
nationem seu predicationē intrinsecam. Quedaz vō per
denominationē extrinsecam. Ab alterius enim realita-
te relatiua ipsa quoq^d inter realia relatiua cōnumeran-
tur. Et iuxta hūc sensum cōsonat dictum cōmune. s. q^d ex
hoc textu habet q^d omnia relatiua non sunt mutua quo
ad realitatem. Nec obstat si obijciat q^d textus nō memi-
nit de esse reali: quoniā supponit q^d de tali esse loquatur:
ex eo q^d metaphysici est tractare de rebus: vt sūt partes
entis realis: ⁊ cōsequēter de relatiuis vt sunt ad aliquid
in re: ⁊ non vt itelligūtur ad aliquid. Et hinc pz: q^d nulla
est cōtradictio: quoniā nō negatur diffinitio de diffinito:
sed insinuat q^d illa diffinitio puenit ad aliquid siue sit
ens siue sit ens rationis: nec illa negatur de ad aliquid:
sed negatur a quibusdaz: poni esse in rerū natura: quod
sit aliud: cum quo tamen stat q^d formaliter illa met: hoc
ipsum q^d sunt ad aliud sunt: vt diffinitio eorum exigit: la-
borat ergo argumētū in equiuoco. singulare ergo est. In
relatiuis tertij modi q^d alterum ideo tm: est in re ad ali-
quid: quia reliquū est ad ipsum.

¶ Et his aut facile p[ro]p[ter] q[uo]d ad quesitū quo ad relatiua ter-
ty modi. S[ed] vt v[er]is doctrina babeat: scito q[uo]d n[on]ie ter-
mini: in p[ro]posito itelligit id ad q[uo]d relatiuū d[icitu]r: q[uo]d in d[is]-
finitide relatiuū op[er]e terminet. hec. n[on] duo ipse met[us] Scotus
concedit conuenire termino. Tunc sic: si absolutū vt sic:

Articulus

esset terminus relatiui: sequeretur primo qd quū in diffi-
nitione ad aliqd dī. Ad aliqd sunt quibus hoc ipsuz
qd sunt est ad aliqd se habere: ly aliqd supponeret pro re
absoluta: sic duplum hoc ipm qd est non est ad aliqd. i.
diuiniū: nec seruus est ad dominū: nec pater ad filiū &c.

ter in colūna sed in aiali. ¶ **Q**u
igitur deus sit extra totum or
dinem creature: ⁊ omnes crea
ture ordinētur ad ipsum: ⁊ nō
e conuerso: manifestum est q
creature realiter referuntur ad
ipsum deus: sed in deo nō est
aliqua realis relatio ei⁹ ad crea
turas: sed sūm rationē tm inq̃
tum creature referunt ad ips.
Et sic nihil prohibet huiusmo
di noia importātia relationem
ad creaturaz predicari de deo
ex tempore nō ppter aliquam
mutationē ipsi⁹: s; ppter crea
ture mutationē: sic colūna sit
dextera aiali nulla mutatio

queret 2.º q in diffinitioe alicuius creature necessario ca-
deret deus sub ppa ratioe absoluta. Et quia hoc sit ipse
sequeret. q aliqua creatura nalis remaneret incognosci-
bilis nalter. p3 sequela de creatione passiva. de ratioe
vniuersi ad deum vltimu finē 2c. Sequeretur 3.º q rela-
tiuu3 exigeret in diffinitione sua ex parte termini duo. s.
correlatiuu3 et absolutu3. Et quia ex predicamentis p3 q
correlatiuum exigitur vt id ad qd dicit. Illud absolutu
quare exigit nulla est ratio. Sequeret 4.º q in diuinis
personis no possent saluari relationes ad intra. nisi ponen-
do personas distinguat realiter in absolutis. t3 sequela: q
relatiuu3 reale exigit terminu3 realiter a se distinctu3. Si
ergo paternitatis diuine terminus est res absoluta. gali
qua res absoluta in diuinis distinguit a patre realiter. di-
cendu3 est q cu3 pptereticis et ceteris phis qtu3 vidisse me
recolo q terminu3 relatiuu3 et correlatiuu3 idē sunt. imo ter-
minare relatiuu3 est in rōne correlatiuu3 cuiusq. Et ad
pma obiectionē Scoti iā p3 se: Terminu3. n. relatiuu3 ter-
m3 modi est correlatiuu3 illi. et hoc ex illo tex. 5.º metaphy-
sice expresse dī: quū dī ibidē de termino: q est ad aliquid
fm se: et ad ipm dī aliud. hoc. n. nō pōt nisi de correlati-
uo verificari. g. Nūo autē de eodē verificet etiā q ipsum
nō dicit ad aliud. iam declaratu3 est. ¶ Ad 2.º aut obie-
ctionē dī: q salum supponit. s. q de actu vt terminat re-
lationē potētie ibi sit sermo. Ibi. n. tractat de natura po-
tētie et nā actus fm trāscēdētes relationes qbus eēntialr
poº respicit actū. Et actus talis respicit potētiā. Et vult
Aristoteles q q1 poº nō pōt absq actu intelligi: actus aut
potest et intelligi et esse absq poº. vt p3 de actu puro: ideo
actus est p1o3 poº. Ex malo g intellectu littere illius pce-
dit obiectio: quāuis possit dici q b3 relatiua: quoz vnu
importat actum et reliquz potentiam: nō sunt bene assi-
gnata: et ideo nec sunt simul natura: nec se diffiniunt inui-
cem 2c. vt Auerroys in predicamento dicit. ¶ Ad ter-
tiā obiectionē pprie loquēdo negandu3 est aī3: q1 vt ma-
gnus docuit Albertus. Relatiuu3 nō diffinit p terminu3

XIII.

sed ad terminū: qz nō hz esse p terminū in quocūq; gene
re cāe: s; ad terminū. nōtia aut oīno est falsa: qz stat diffi
niēs eē siml nā ⁊ intellectu cū diffinito. ¶ Ad auctes aut
Aristo. dī qz tenē: qz loquunt in mā: in q̄ iter diffiniēs ⁊
diffinitū est ordo. ybi cūq; n. iter diffiniēs ⁊ diffinitū opz
esse ordinē ibi
valz nō: gō dif
finens est pri⁹.
ybi aut nullus
est ordo: nō po
test isferri por
tas. Inter cor
relatiua āt nul
lus est ordo: s;
sunt oīno siml:
vt pz in postp/
dicamentis. g.
Et aduerte q
h obiectio mi
litar ⁊ autores
suūm: arguēdo
sic. Quicqd sit
de termino cer
tū ē i relatiuis
mutuis vnum
esse diffinitiuū
alterius: ⁊ ecō
uerio. g. pūs et
poster⁹ s; diffi
nitionē ⁊ c. nō

nō. añs vō ē Porphyry h allegati a Scoto p se. g. ¶ C-
vltimā que terret nouitios: p3 iolo ex vbis Aristo. Nega-
tur siquidē añs: qm̄ in relatiuis terty modi vtrūq; extre-
mū simul h3 relationē: sed dissimiliter: qz vnū est relati-
uum ppter relationē que est in ipso ad aliud. Reliquū
vō est relatiū ppter relationē reale alterius ad ipm̄ re-
latiui: nec requirēda est aliā exñtia istius correlatiui: q̄
existētia sui cōparis: qm̄ ab ea extrinseca denominatiō
ē t ipm̄ dī esse. Hoc. n. est singulare in relatiuis terty mo-
di: qz relatiū reale dī ad terminū nō reale formaliter
nisi denominatiōe extrinseca: qui tamē est realis funda-
mentaliter: seu quo ad substratū vel denominatum. Ex
his aut p3 R^o ad dubitationē motā circa sensum lre bu-
ius. Ex quo nāq; constat qz deus nō terminat seruitutē
nisi vt dominus formaliter: quia ly dominus est prop^{rius}
terminus serui: patet qz intentio littere est: qz correlatiū
op3 cōintelligi debet: si illud debet intelligi sub rōne
termini: nec obstat his verba sancti Thome in. q. de po-
tentia dei. q. 7^a. artic. iio. ad 4^m: vbi dicit: qz termini a or-
dinē seruitutis create: qd claudif in ratiōe domini: 3ue-
nit deo. Et intēdit qz cōuenit deo fm̄ rem: vt p3 ex argu-
mento ad qd respōdet. Hoc inq; nō obstat. qm̄ intelligi-
tur dēterminare fundamētaliter. Hoc. n. 3uenit deo fm̄
rem: sicut potestas coercedi subditos. Et qz hoc intēda-
ex eo manifestatur: qz quo ad ordinē ad subditos nega-
cōuenire deo: qm̄ nec formaliter nec fundamētalr deus
habet vnde ordinetur ad subditos.

¶ Quo ad 4^m pbat^r xco interā sic. Deus est extra totū ordinē vniuersi. Ita q^d creature ordinātūr ad ipm: ⁊ nō ecōuerso. q^d creature realiter referūtūr ad deūm. In decō aut nō est ad creaturas relatio nisi ratiōis. ergo nihil p^ohibet quedā nomina importātia relatōez dici de deo ex tempore. An^o p^o3. p^oma aut^m p^ontia ex illa maxīma in p^ocedenti parte posita. l^oquūq^{ue} extrema nō sunt vnius ordinis ⁊ vnus respicit aliud in reliquo nō est relatio nisi rō

Septimus

nis. gñs eis et ordinē zc. zñ aut pñtia est pñe nota.
 Contra rñem adducta in littera pro hac pñone. Scōr?
 duplī istat in loco pallegaro. pñmo inquit. Ratio ista
 petit pñcipii: qz quī deus manifeste sit pñ creatura ac
 per hoc aliqñ ordinē hz vt pñs ad posterius: assumēdo

indirecte inquāti p̄supponit
ipsaz: sic dñi p̄suppōit patrē:
q̄ est diuina suba. Quedāxō si
gnificat directe eēntiā diuinaz
et ex p̄nti iporāt bitudinē. sic
saluator creator et huiusmodi
significant actionē dei: que est
eius eēntia. Utraq; tñ nomia
ex tēpore de deo dicunt q̄tuz
ad bitudinē: quā important
vel p̄cipali vel p̄ster: nō asit
quāti ad hoc q̄ significat eēn-
tiam vel directe vel indirecte.
¶ Ad secundū dicendū: q̄ si-
cut relatiōes q̄ de deo dicuntur
ex tempore non sunt in deo ni-
si s̄m rōnez: ita nec fieri: nec fa-
ctum esse dici de deo nisi s̄m

in Lapzeolo cōtra hanc rationem inſtat: ſed qm̄ aſſumit
vel moriua ſoluta a ſancto Thoma expreſſe: vel aſſumit
aliud ab hac ratiōe: loco illi⁹. iō obmittēda cēſui.

CAd obiecta g Scotti dicitur q in equoco laboramus: in li-
tera. n. est sermo: nō de ordine formalit: qz est relatio: sed
de ordine fundamētalit. Ita qz eē eiusdem ordinis nihil
aliud est qz eē eiusdē ratiōis: quo ad cām ratiōis: 7 esse
nō eiusdē ordis: est eē alteri^r rōis. Ita qz iter ea sola ē rē
latio realis vtriusq: in qb⁷ est eadē cā referēdi vnum ad
aliud: s3 hoc trigit multis modis: qz in ratiōis pmi mo-
di. s. pūctiū ad q̄sitarē est idēitas specifica in cā. In rē-
latiōis aut scōi modi. s. pūctiū ad actiōē 7 passiōē est
idēitas q̄si specifica seu formalis: qz vtriusq: cā est perfe-
ctio ppa: q̄suis in patiēte vt beāf: 7 in agēte vt cōseruet:
vt Auerro. 2 intelligētijs. 12. metaph. cōmē. 36. docuit. In
ratiōis aut terty modi. s. spectatiū ad mēsurā 7 mēsurā-
tum: in altero extremo nulla cā est referibilitatis sue ad
aliud. Et ppea alteri^r ordis dī quo ad cām ratiōis. vñ
p3 qz nō petit pñ^m. nō est. n. idē dicere: in deo nulla cā vt
referat ad creaturas: quāvis in creatura sit cā referēdi
ipsam ad deū. Et dicere in deo nō est ordo realis ad crea-
turas: sed illud est cā huius. Et ppterea pcessus iste est a
cā ad effectū: nec peccat fm pñs: quia nō loquitur de or-
dine formaliter: s3 fundamētaliter: quē etiā in ratiōis
equiparatiōe op3 esse. duo enī alba eiusdem ratiōis sunt:
7 simpliciter qz quo ad hoc vt causent ad seuiūcē respēis
hoc aut est esse eiusdem ratiōis.

¶ Quo ad 5. Adverte qd intēta 2 ex duob⁹ impediri pos-
set. pmo ex ipō significato formali boz nominum. s. si si
gnificarent in deo aliquā rem nature: quia in deo nulla
res nature potest temporaliter poni. 2° ex fundame-
nto illius ratiōis. Dato. n. qd dominus nō ponat supra deū n-
si ratiōis ratiōis. Et ex hoc nō phibeatur tēporalitas
Et ita ista refo rōnis nō posset denominare temporalē: ni-
si pp mutatiōē aliqz in ipō denotiabili. oporteret dicer

Questionis

et sic nihil vniuersi pretermisum est.

Prima regula est: oē noīe significā nām distinctam ab indiuiduo: est cōicabile ppr̄ie: fm rē vel fm rōne sal tem. Probāt a pōzi: oīs forma in supposito īdiuiduante exis: est fm sē p̄dicto mō cōis: ḡ. Aliis quo ad cōitātē rei pbat in natu.

75 ra hominis: quo
ad cōmunita-
tē vō rōnis tñ
pbat ex nā so-
lis. Sic: nā spe-
cifica itelligit
a nobis abstra-
hendo a singu-
lari. ergo eē in
vno vel pluri-
bus singulari-
bus est p̄ter
intellectū nāe
specificae: ḡ ser-
uato intellectu
nature specifi-
ce: pōt etiā sol
intelligi vt in
plurib⁹ exis.

75 **A**duerte hic
q̄ cōicabilitas
proprie subdi-
uisa insinuat
in hac regla. s.
in cōicabilita-
tem s̄m rem:
rationē simul:
et s̄m rationez
tr̄n: et insinuat
est siml: q̄ fun-
damentū com-
municabilita-
tis realis: est i-
uentio illi⁹ na-
ture i multis:
q̄ vt Auicenna
dixit: triphari-
am iuenitur. s.
aut in actu si-
multaneo: vt p̄
in nā humana
cui⁹ sunt simul
actu plura sin-
gularia: aut in
actu successiuo
vt dicitur d̄ se-
nice: q̄ vita se-
quentis mortē
exigit prioris:
aut in potētia
tr̄n: vt domus
mille angulo-
rum. si nūquā
tatis s̄m ratio-
nem est: et deū
uiduat̄ tr̄n: et hec

¶ Secunda regula est: omne nomen significans singula
re est incōmunicabile proprie tam fm rem: q̃ rationes:
licet sit cōmunicabile metaphoyice. Probat̃ur a priori

Articulus

quo ad primam partem: quia singulare vt sic est diuifus
ab omnibus alijs. Quo ad secundam vero: quia non po-
teft in apprehenfione intellectus cadere pluralitas bu-
ius indiuidui. Quo ad tertiã autẽ exemplo achillis.

Tertia regula est: omne nomen significans formā nō
individuā per
aliud suppositū
tumē per se
ipsam secundū
quod in se est,
est communicabile
proprie
et re: et ratione;
quātis nō me-
taphorice pro-
batur a priori
quo ad primā
partē: qz sunt
per se ipsa sub-
sistentes. Quo
ad secundā ve-
ro: qz sic intel-
ligerentur sūm
quod sunt. Et
scito qz huius
modi nomini-
bus caremus;
quia non possu-
mus intellige-
re tales foras
secundū quod
in se sunt.

positus epistens. Et hoc ideo quia intellectus intelligit naturam cuiuslibet speciei per abstractiones a singulari. Unde esse in vno supposito singulari vel in pluribus est preter intellectus nature speciei. Unde seruat intellectus nature speciei potest intelligi ut in pluribus existens. Sed singulare ex hoc ipso quod est singulare est diuisus ab omnibus alijs. Unde omne nomen impositum ad significandum aliquod singulare est incomunicabile et re et ratione. Non enim potest in apprehensione cadere pluralitas huius individui. Unde nullum nomen significans aliquod individuum est comunicabile multis pro-

gnificantibus formas: siue separate sint siue in alio. Antecedēs probatur: ex signo. Imponimus illis formis nomina cōcreta. ergo intelligimus illas modo composito- rum. Antecedēs pater: cōsequētia probat. Concreta significant naturā in aliquo: g. si 2c.

¶ Aduerte hic latitudinem insinuatam in cōmunicabili- tate nominum sūm rationē. Soleni & gabriel. verbi grā.

Predecime

Noia cōia sūt fm rōnē: s; dissilr. Sol. n. iō cōitabilis vi-
ctus est: q; nā sua abstrahit ab hoc: ⁊ nū pter ei' rōnē ē
vnitas aut pluralitas singulariū. Gabriel vo. q; itelligit
p modū quo itelligunt nāc ppositoy. Que vt plam' in-
telligas. Scito q ly fm rōnē vlr ⁊ ppe loquēdo in ppo-
sito non sonat

ide qd fm diffi
nitionē: s; ipor
tat modū eēn
di in rōne nra.
Ita q; sensus ē
q; oīs nā specu
fica vrobta est
intellectui nro
cōis ē plurib⁹:
q; obijctū non
vt bec: s; vt nā
spe^{ca}: siue ipsa
fm rem sit ex
alio h: vt nā so
lis: 7 sensibiliū
oīz: siue ex se
sit h: vt de deo
p3: 7 de āgelis
pbabilr. Lati
tudo āt māfē
h hētur: q; nā
solū cū nō sit ex
se h: 7 ex parte
sui 7 ex pte itel
lect⁹ h3: qd oby
ctū intellectui
cū nō sit h: ex

68 b

75
53

nro nō vt h: et
 n̄r cōitas eī⁹
 fm rōnē: bāz
 vtriqz fūdamē
 tū. Nā aūt ga
 bzrielis cum sit
 ex se h: ex solo
 mō itelligendi
 n̄r: solituz q
 nobis obyciat
 vt ipsa: z nō vt
 h. Et p̄pca cōi
 cabilitas ista:
 ex n̄ra t̄m̄ p̄e
 bz fundamētū.
 vñ hinc h̄re po
 tes: quō itell̄n
 dum sit: q ga
 bzriel ē v̄le: t̄p
 dicabile d̄ mul
 tis: z sp̄s zc.
 Nec enī z s̄ssa
 sufficit verifica
 ri: nō d̄ eis ab
 solute fz vt ob
 iectū seu cogni
 tis a nobis. Et
 qm̄ diffūse de
 his in cōmēta
 r̄ys de ente et
 eēn⁹ scripsim⁹:
 nō ē op⁹ h eadē
 replicare.

Honus

65

¶ Quo ad 3^m responderi quæſito vna ꝑne trimembri. hoc
nomē deus eſt icōmunicabile ſm rē. cōmunicabile autē
ſm opinionē. ⁊ ꝑ ſimilitudinē. ꝑrobatur ꝑma ꝑs. natura
dei ſua ſignificata hoc nomine: eſt icōmunicabilis ſm
rēm. ergo. ſecunda quoq; declaratur ex exemplo ſolis: ⁊ cō

eius per quamdam similitudinem: ut dñj dicantur qui participant aliquid diuinum per similitudinem. fm illud. Ego dixi dñj estis. Si vero esset ali- quod nomen ipositum ad si- gnificandum deum nō ex par- te nature: sed ex parte suppo- siti. fm q̄ considerat̄ i vt hoc aliquid illud nomen esset om- nibus modis incōmunicabile. sicut forte est nomen tetragrá- maron apud hebreos. Et est simile si q̄s imponeret nomen soli designans hoc indiuiduū.

Ad primum ergo dicendū: q̄ natura diuina non est com- municabilis. nisi secundum si- militudinis participationem.

Ad secundum dicendum: qd hoc nomen deus. est nomen appellarium et non proprium: quia significat naturam diuinam: ut in habere: id est ipse deus secundum rem non sit nec vniuersalis nec particularis. Nomina enim non sequuntur modum essendi qui est in rebus: sed modum essendi secundum quod in cognitione nostra est. Et tamen secundum rei veritates est incomunicabile secundum quod dictum est de hoc nomine sol. Ad tertium dicendum: quod hec nomina bonus, sapiens, et huiusmodi similia. imposita quidem sunt a perfectionibus precedentibus a deo in creaturas: non tamen sunt imposita ad significandum diuinam naturam: sed ad significandum ipsas perfectiones absolute. Et ideo etiam secundum rei veritatem sunt communia multis. Sed hoc nomen deus impositum est ab operatione propria deo: quam exprimitur continue ad significandum diuinam naturam.

Universidad del
Rosario | Archivo
Histórico

Questionis

Articu. X.
Utrum hoc nomen deus uniuo-
ce dicat de deo p participatio-
nem fm naturā z fm opinio-
nem. **Articulus. X.**

Ad decimū sic pcedi-
tur. **A**ides q hoc no-
men de⁹ uniuoce di-
catur de deo p nām
z p participationē z fm opi-
nionē. **A**bi. n. est diuersa signi-
ficatio nō est cōtradictio affir-
mantis z negātis: equiuoca-
tio. n. impedit cōtradictionē.
Sed catholicus dices ydolu
nō est de⁹ contradicit pagano
dicenti: idolu est deus. **E**rgo
de⁹ vtrubi⁹ sumptū uniuoce
dicitur. **P**reterea. **S**icut
idolum est deus fm opinionē
z non fm veritatem: ita frui-
tio carnalium delectationum
dicitur felicitas fm opinionē z
non fm veritatem. **S**ed hoc
nomē beatitudo uniuoce dī d
bac beatitudine opinata: z de
bac beatitudine vera: g z hoc
nomen deus uniuoce dicitur
de deo fm veritatem z d deo
fm opinionem. **P**reterea.
Aniuoca dicunt quoz est rō
vna. **S**ed catholicus cū dicit
vnum esse deū. intelligit noīe
dei rem oīpotentē: z sup oīa
venerādā: z hoc idē intelligit
gentilis cū dicit idolu eē deū.
Ergo hoc nomen uniuoce dī
vtrubi⁹. **S**ed 3. **I**llud qd
est in intellectu est similitudo
ei⁹ qd est in re: vt dicit in pri-
mo phier. **S**ed aīa dictū de
aīaīa vero z de aīaīa picto equi-
uoce dī. **E**rgo hoc nomē dī
dictum de deo vero z de deo
fm opinionē equiuoce dicit.
Preterea. **N**ull⁹ pōt signa-
re id qd nō cognoscit. **S**z gēti-
lis nō cognoscit nām diuinā.
Ergo cū dicit idolum est de⁹:
nō signat veram deitātē. hanc
āt signat catholic⁹ dices vnu
esse deū. **E**rgo hoc nomē de⁹
nō dī uniuoce h equoce d deo

Articulus

Ad de deo fm opinionē.
Respondeo dicendū: q hoc
nomen deus in pmissis tribus
significationibus non accipit
neq uniuoce. neq equoce: h
analogice. **Q**uod ex hoc p3.
Quia uniuocorū est omnino
eadem ratio: equocorū est oī-
no ratio diuersa. in analogicis
vero oportet q nomen scdm
vnam significationē acceptū
ponatur in diffinitione eiusdē
noīis fm alias significationes
acceptū: sicut ens de suba
dictū ponitur in diffinitione
entis fm q de accidēte dicit:
z sanum dictū de animali po-
nit in diffōne sani fm q dī de
vrina z de medicina. **N**ū⁹. n.
sani quod est in animali. vrina
est significatiua z medicina fa-
ctiua. **S**ic accidit in pposito.
Nam hoc nomē deus fm q
pro dō vero sumitur. in ratio-
ne dei sumitur: fm q dicitur
deus fm opinionem vel parti-
cipationem. **C**ū enim aliquē
nominamus deū fm partici-
pationē intelligimus noīe dei
aliqd hīs similitudinem veri-
dei. **S**imiliter cum idolu noīa
mus deū. hoc noīe de⁹ intelli-
gimus significari aliquid de
quo hoīes opinātū q sit de⁹.
Et sic manifestū est q alia z
alia est signatio noīis: h vna il-
larū significationū claudīt in si-
gnificationib⁹ alijs. **A**si mani-
festū ē q analogice dī. **A**d
primū g dōz q nominū multi-
plicitas nō attēdit fm noīis p-
dicationē: h fm significationē
hoc. n. nomē homo de quo-
cūq p dicitur siue vere siue false
dī vno mō. **S**z tūc mltiplr di-
ceret. si p hoc nomē hō intēde-
rem⁹ significare diuersa: puta
si vn⁹ itēderet signare p hō-
mē hō: id qd xē ē hō: z ali⁹ in-
tēderet significare eodem no-
mine lapidē vel aliqd aliud.
Ande p3 q catholicus dices

flone ad p^m.
In corpore vna
cōclusio respō-
sua qd sit. hoc
nomē deus di-
citur de his tri-
bus nō uniuo-
ce nec equoce:
sed analogice.
Probāt ex ra-
tionib⁹ termi-
norum quo ad
singlas partes.
vniuoca eandē
omnino. **E**qui-
uoca diuersam
omnino. **A**na-
loga primaz in
alys clausaz ra-
tionem habēt:
sed ly deus di-
citur de his. nō
primō. nec secū-
do: s3 tertio mo-
do se habet: er-
go ē analogus.
Maior est ex-
se nota: quam
opie notabilis
ad effugandaz
a te z alijs igno-
rantiam praeue-
dispositiōis in
materia d ana-
logia zc. **M**i-
nor autem pro-
batur inducen-
do in singulis.
Constat enim
q participati-
ue deus: z simi-
liter opinatus
deus: absq: ve-
ri dei ratione
intelligi nequit:
sed bene con-
uersio. sicut de
pictis aut opi-
natis leo: absq:
q veri leonis
cōintellectiōe
intelligi nō po-
test.

Tredecime

Articu. XI.
In ti-
tulo: pro-
pziū cum
triplr sumi pos-
sit: vt distingui-
cōtra cōmune:
z vt distingui-
stra metapho-
ricū: z vt distin-
guis contra eē-
neum. **I**n ppo-
sito directe su-
mitur 3 modo:
ita q propriū
intimū. **M**a-
xime autē pro-
pziū. i. maxime
intimū signi-
ficat in propo-
sito. **I**nter nomi-
na siquidē nō
metapho⁹ dca-
de aliquo: dā-
latitudo: dum
vni⁹ formalra-
tio magis itri-
seca ē illi: q al-
teri⁹. zc. **L**y ma-
xime autē cōpa-
rationē excessi-
naz dicit: respe-
ctu ceteroz di-
uinorum nomi-
num siue cōia
sint: vt bon⁹ sa-
piēs zc. siue p-
pria vt de crea-
tor zc. vtrū aut
h cōparatio ex-
tendat etiā ad
nōia diuina cō-
posita: non ap-
paret: quonīaz
nulla fit in to-
to arti⁹ d cōpo-
sitis mentio: s3
solus de simpli-
cibus: pprea
restabit adhuc
sub dubio an li-
qui ē sit magis
propriū nomē
dei q ly sumus
bonum: seu ly
ens sūm⁹ zc.

In corpore vna
est cōclusio re-
sponsua quesi-
to affirmatiue.
Sz aduerte q
hec cōclusio po-
test duplr for-

Undecimus

nomen. qui est. non est nomē
icōmunicabile. Ergo hoc no-
mē qui est. nō est maxime pro-
pziū nomen dei. Preterea.
Bionisius dīc. iij. c. de di. no.
q boni nominatio excellēter ē
manifestatiua omniū dei pro-
cessionum. Sed hoc maxime
deo conuenit q sit vniuersale
rez principium. Ergo hoc no-
men bonū est maxime propri-
um dei. z non hoc nomen qui
est. Preterea. Omne no-
men diuinū videtur importa-
re relationē ad creaturas: cūz
deus nō cognoscatur a nobis
nisi per creaturas. S3 hoc no-
men. qui est. nullam importat
habitudinē ad creaturas. Er-
go hoc nomen. qui est. nō est
maxime propriū nomē dei.
Sed contra est quod dicit
Exodi. iij. q moysi querēt: si
dixerint mibi qd est nomē ei⁹
quid dicam eis: z respondit ei
dominus. sic dices eis. Qui
est misit me ad vos. Ergo hoc
nomen. qui est. est maxime p-
pziū nomen dei.
Respondeo dicendū q hoc
nomen. qui est. triplici ratione
est maxime pziū nomen dei.
Primo qdē ppter sui signifi-
cationē. **N**on. n. significat for-
mā aliquā: h ipsū esse. **A**nde
cū esse dei sit ipa eius essentia:
z hoc nulli ali⁹ cōueniat: vt su-
pra ostēsus est: manifestū est
q inter alia noīa hoc maxime
pprie noīat deū. **A**numq dōz
.n. denominatur a sua forma.
Scdo ppter eius vniuersali-
tatē. **D**ia. n. alia noīa vel sunt
minus cōia: vel si cōuertantur
cū ipso: tamen addunt aliqua
supra ipm fm rationē. **A**nde
quodāmodo informant z de-
terminant ipsum. **I**ntellectus
autem noster nō potest ipsam
dei essentiā cognoscere in sta-
tu vie fm q in se est. h quēcū-
q modūz determinet circa id

mari. p sic. hoc
nomen qui est
ē maxie pziū
nomē dī tripli-
ci rōne. Ita q
ly triplici rōne
fit ps pziū: s3 sit
determinatio:
ly maxie pziū
um: s3 sit sensus
ē maxie pziū
quo ad tria scz
significationēz
modū signan-
z significādi:
vt rāsiōe ad p-
mū exprimit.
Alio⁹ p forma-
ri sine tali limi-
tatiōe sic. h no-
mē q est: ē ma-
xime pziū no-
mē dei. z sic ly
triplici rōne: n
ē ps pziū: s3 tri-
natio pziū cū
pbatōib⁹. q
si diceret. z pro-
bat 3. p sensū
duo fauēt. i. in-
terpositio ly tri-
plici rōne: iter
subz z p dicitū
pziū in lra. z ex-
plicatio i respo-
sione ad p^m fa-
cta. z q q sen-
sū fauēt duo. p
qz in lra s3 sin-
gulas rōnes si-
gillatiz inferē
z cō sine limi-
tatiōe. z qz si-
ne limitatione
ē est simplr ve-
ra: et qm parui
refert quo qz
modo eaz for-
met: age vt lu-
bet. **P**robāt g
in littera cōclo
quo ad p^m vel p
sic. Qui ē signi-
ficat nō formā
aliquā: s3 ipsū
ē. g sūc cōnti-
am soli⁹ dei. g ē
maxime pziū
dei. **P**rima cō-
sequētia pbat.
qz solius dei ē
sentia: est esse.
z aut qz vnu
qdōz dnomiat
a sua forma.

T i z

Circa hanc rationē dubitat: qz nō cōcludit intentum. 2° enīz cōsequētia nō infert qd hoc nomen sit magis propriū q̄ alia nota: s3 qd hoc nomē cōueniat magis deo q̄ alijs rebus: qz significatio eius in deo saluatur eēntialr: in alijs vero est extra eēntiā: ⁊ tñ concludendū erat vt etiā in littera i. fert: qd hoc nomen est magis propriū q̄ alia nomina.

qd d̄ deo i. intelligit: deficit a nō quo deus in se est. Et ideo q̄to aliqua nomina sunt minus

Cad hoc bre-
uiter dicendum
est q ratio lit-
tere concludit
vtrūq: qm ex
hoc q signatū
formale ly qui
est: est ipsū eē:
optime sequit:
z q magis ue-
niat dō q̄ alijs
qz illi eēntialr
alijs non: et q
magis ueniat deo q̄ alia noia: qz est eēntiale pri^o cete-
ris: cū cetera posterius quid significant. hoc aut implici-
te in littera insinuatū est: in ly eē: vel in ly nō formā ali-
quā. q̄si diceret. nō significat formā aliquā vt cetera no-
mina. puta sapiens viuens &c. de transcendentib⁹ aut cō-
stabat ea posteriora esse ipso esse. z ppter ea nō oportuit
solicitari Auctore circa hec.

¶ Quo ad 2^{am} vel 2^{am} pbat cōclusio sic. eēntia dei nō pōt
a nobis pstatu vie intelligi modo quoin se est. ergo oē
intellectū quociūq; mō dēterminatū: deficit a modo quo
deus in se est. ergo quāto aliqua nomina sunt minus de-
terminata: tanto magis pprie dicunt de deo a nobis. e-
go qui est. est maxime ppriū nomen dei. vltima p̄na
batur in littera. qz cetera nomina: aut sunt minus cōia:
aut si cōuertunt addunt aliquid rōnis saltem supra ip̄s
Et confirmat auctoritate Damasceni. p̄iores autē p̄ne
in littera nō p̄bant. Et p̄ma qdē rōne nō egebat. qm̄ ex
se satis liquet. Si enīz modus dei est incognitus: sequit̄
q̄ ois modus cognitus deficit a modo dei. Scōa quo-
qz plane inde deducit̄: qm̄ si omnis modus cognitus de-
ficit a modo dei. ergo quāto determinatior modus: tan-
to magis deficit. qm̄ defectus iste ex eminentissima am-
plitudine modi essendi dei p̄cedit. Ac p̄ hoc quāto ra-
tio significata p̄ nomen est amplior: aut absolutior: tan-
to minus recedit ab illo determinato pelago diuine sub-
stantie. ⁊ hoc est magis pprie dici. nō enīz aliqd nomen
adequat modū dei: sed qz minus deficit: magis ppriū di-
citur. Ita q̄ minime inter alia recedere: est maxime p̄-
prie dici. Deficere autē in p̄posito cōiuniter sumit̄. qdā
enīz nomina vt transcendētia minus determinata de-
ficiunt negative: plus tñ ⁊ minus vt dictū est. adeo vt qdā
dam alia. dēterminata. deficiāt cōtrarie. vt corpus ⁊ cē.
Dis ergo determinatio deficit: q̄uis dissit̄.

C Aduerte hic qd ly: est: 2ª pot determinari. i. ex parte p-
dicati: 7 ex parte subtri. Predicari qdē quū dicit^r est sapi-
ens: vel bonus &c. Subtri aut quū dicit^r. hō vel bos ē &c.
hoc aut nomen. qui est. merito indeterminatissimū dicit^r.
tur. qz vtrūq; ly. qui est. indeterminatū significat. Non
eniz significat. qui est bonus: aut sapiēs: aut suba: sed ab-
solutissime. qui est. absq; quacūq; determinatōe. Ex par-
te etiā ly qui: cū nulla significet nā: s; cū sit relatiuū sub-
stantie: cōissime iportat subam: nō vt est certū gen^o: sed

Articulus

vt ois eētia: iube dicif. Et ppterea Damascen⁹ pelagus
infiniū iube significare dixit: iube qdē rōne ty qui. pela
gus aut infiniū rōne ly est absq; oī determinatiōis. po
test. n. determinari in finitib; determinatiōib; hoc autē
maxime manifestat. qm̄ adeo eminēs est: vt in finitib; i

indeterminatū. Quolibet eni
alio nomine determinatur ali
quis modus substantie rei: s;
hoc nomen. qui est. nullū mo
dus essendi determinat: sed se
h3 indeterminate ad omnes.
Et ideo nominat ipsum pela
gus substantie infinitus. Ter
tio vero ex eius significatione.
Significat eniz esse in presen
ti. Et hoc maxime proprie de
deo dicitur: cuius esse non no

pria deo: vt patet per Augustinum.

Quidemerte hic q ly. qui est. tripliciter potest considerari. Uno modo absolute et formaliter. et sic considerandum est hic: nec differt ly. qui est. ab ente formaliter: sed quo ad tres conditiones. Prima est. qz ens nō ita explicite explanat actū essendi. Secda est. qz ens nō significat tempus aliqd. Tertia est. qz relatiuū clausum in ly ens est neutri generis: vt patet exponēdo ens. i. quod est: vt expresse ab Aristote. exponitur pluries. Neutrū autē genus cū informe sit magis ex parte materie se tenz. Da sculium autem cum formatum sit actualitatez in finitū. at. Unde dicendo. qui est. actualitas magis infinitatur existentis q̄ dicendo. qd est. propter quas conditiones adiunctas his que in littera dicte sunt: ly qui est. Secundo modo consideratur vt merito appropriatum deo: et sic cuz ratio appropriationis sit. quia ipse solus in rei veritate est. cetera autem sunt non sunt: pro quāto deesse possunt: et dum sunt non sunt: nisi sci. id est. tante et talis perfectionis: et non absolute. et sic oportet. vt hoc nomen sic sumptum eminentiam summam in essendo insinuet. nō ex significatione: sed ex appropriatione: sicut si hoc nomen cognoscens inter homines alicui excellētissimi intellectus approprietur: quasi ceteri in comparatione ad ipsum non cognoscerent &c. Tunc enim lz non variaretur nominis significatio: plus tamen insinueret q̄ significaret formaliter: cum ex huius appropriatione ostenderetur excellētia illius. Unde in proposito lz qui est. formaliter sumptum de omni existente verificetur: nec pelagus substantiē infinitū denotet: nisi eo modo quo ens: vt appropriatum tamen consideratur esse quod est ipsa dei essentia: eminentissime in deo ponit: pelagusq; illud infinitū in diuino eē ponit: ac p hoc infinitatē p idē determinationē: quā in cōi ipotat: ad infinitatē per eminentiā trahit: eternum esse illud innuendo: propter quod nulum nomen simplex: quo ad conceptus habemus: quod magis explicet diuinam naturam quiditatue: q̄ ly. qui est. Tercio modo consideratur. qui est. vt est primū mēbrū huius analogi. scilicet. qui est. et sic ly. qui est. nō ex appropriatione: sed ex propria ratione est nomen propriū dei: et verificatur de eo omnia supradicta. Alia tamen ratione: quia non ex appropriatione: sed propria significatione: vt dictum est. et quoniam analogum sim-

finitos essendi
modos etiā co-
gitabiles emi-
nentissime cō-
prehendat.

¶ Quo ad tertium vero ulterius probatur conclusio. ex confirmatione. quod est. significat esse in presenti. ergo maxime proprie convenit deo. tenet se in quela. presentia. litas enim est maxime propria.

Tredecime

placiter prolatus fiat pro primo. idcirco ly. qui est. abso-
lute pro primo sumitur. et est propriissimus deo: propter
supradicta: et hoc sequere. quoniam et vera: et Auctori con-
sona sunt. absolute ac formalr loquēti.

C In responsione ad p^m dubiū occurrit: q² distinctio facta ibidē nō h3 lo.

auz in ppositio:
 qm in ly g est:
 idem est: a quo
 nome iponit: et
 ad qd nome
 iponit: g si est
 magis pprium
 nomen quo ad
 vnus: erit q ad
 vtrūq: et tam
 in lra d: q est
 magis propriū
 quo ad id a q: et
 non quo ad id
 ad qd: qd pnt
 bec sū stare.

C Ad hoc bre-
uiter dicif: q
lz idē fit: nō tñ
ad idēz cōpara-
tur. In vtroq
i. n. noie. s. ly qui
ē: z l. r. d. s. ff. duo
s. a q: z ad qd: z
pptionē ppoz
tionalr facien-
do. s. cōparādo
a quo vni⁹ ad
a quo alterius:
z ad qd vnius
ad ad quod al-
teri⁹: facile pa-
tet sensus cla-
rus littere: q
esse est magis
proprium deo:
q̄ vniuersalis
providentia: z
q̄ deitas ē ma-
gis ppria deo:
q̄ esse: quoniā
deitas imponi-
tat illam natu-
ram quasi fm

Utrum propositiones affirmative possunt formari de deo. Articulus. XII.

79 si fin gen^o. Ue
rūtamen q^d qz
conceptum: ly
dei: quantum
ad id ad quod
imponitur nō
habemus nisi
in alio. Conce-
ptū sō ly q est:
qū ad vtrūq
bēmus. Itcir

5. in illo a q̄ imponit, nā de ip̄a deitate nō se
nō habem⁹ cōceptū. de eē aut̄ dei habem⁹
cōceptū quāt ad utrūq̄, nā quātū ad aq̄
imponitur habem⁹. s. eē creaturaz. et quātū
ad eē dei habem⁹ p̄ hīam emittēte formalit̄
de deitate aut̄ nullū formalit̄ cōceptū habem⁹
et defēctibilem. q̄ de solo effēctū cōceptū ha
bem⁹ quātū nō nō imponim⁹ deitati.

nit preteritum vel futurum: vt dicit Augustin⁹ in quinto de trini. ¶ Ad primum ergo dicendum q^d hoc nomen. qui est. est magis propriū nomen dī: q̄ hoc nomen deus quantum ad id a quo imponit. scilicet. ab esse: et quantum ad modum significandi et consignificandi: vt dictum est. Sed q̄tum ad id ad quod imponitur nomen ad significandum est magis p^prium hoc nomē deus: quod imponitur ad significandū naturam diuinā. Et adhuc magis propriū nomen est tetragramaton: quod est impositum ad significandum ipsam dei substantiam incommunicabile: (vt sic liceat loqui) singularem. ¶ Ad secundum dicendum: q^d hoc nomen bonū est principale nomen dei inq̄tum est causa. non tamen simpliciter. Nam esse absolute p^p intelligitur cause. ¶ Ad tertium dicendū: q^d non est necessarium q^d omnia nomina diuina importent habitudinem ad creaturas: sed sufficit q^d imponentur ab aliquib⁹ perfectionibus procedentibus a deo in creaturas: inter quas prima ē ipsum esse a qua sumitur hoc nomen. qui est.

Trum propositiones affirmative possunt formari de deo. Articulus. XII.

Duodecimum sic proceditur. Videtur quod propositiones affirmative non possunt formari de deo. Dicit enim Beatus Hierarchia, quod negationes de deo sunt vere, affirmationes autem incompacte. **C**erte

Quoddecimus

eo lz deus fm se magis propriuz nomen ac intimius fit:
quo ad nos: tamen magis explicatiuz est dei ly. qui est:
qz ly deus: propter rationez dictam. Et scito qz ly qui est
vt appropziatum: seu primum analogatum nomen est:
vnicum tñ conceptum formalem importat. Ita qz non

rea. Boetius dicit in libro de trinitate. q̄ forma simplex subiectum esse non potest. Sed deus maxime est forma simplex: vt supra ostensum est. Ergo nō potest esse subiectū. Sed omne illud de quo propositio affirmatiua formatur. accipitur vt subiectum. Ergo de deo ppositio affirmatiua formari non potest. ¶ Preterea. Omnis intellectus intelligens rez aliter q̄ sit est falsus. Sed deus habet eē absq; omni compositione: vt supra probatum est. Luz igitur omnis intellectus affirmatiuis intelligat aliqd cuz compositione: videtur q̄ ppositio affirmatiua vere de deo formari non possit. ¶ Sed contra est q̄ fidei nō subest falsus. Sed propositiones quedā affirmatiue subduntur fidei: vt pote q̄ deus est trinus ⁊ vnus: ⁊ q̄ est omnipotens. Ergo propositiones affirmatiue possunt vere formari de deo.

Respondeo dicendum q^d pro-
positiones affirmative possunt
vere formari de deo. Ad cui⁹
evidentiā sciendum est q^d in qua-
libet ppositione affirmatiua
vera oportet q^d predicatus ⁊
subiectus significant idem s^m
rem aliquo modo: ⁊ diuersus
s^m rationē. Et hoc patet tam
in propositionib⁹ que sunt de
predicato accidentali q̄ in illis
que sunt de predicato substan-
tiali. Manifestū est. n. q^d hō ⁊
albus sunt idē subiecto: ⁊ dif-
ferunt ratione. Alia. n. est ra-
tio hominis: ⁊ alia ratio albi.
Et sⁱl^r cū dico homo est aial.
Illud enī ipsus q^d est homo
vere aial est. An eodez. n. sup-

componitur ex
duob⁹ cōcepti-
bus: vt color al-
b⁹: neq; vt ens
p se: neq; vt sū-
mū bonū: neq;
vt ens infinitū. 20
Et cū tāta sim-
plicitate expli-
cat pelagus in-
finitum substā-
tie. imo si recte
ac perfecte cō-
cipiatur: expli-
cat quasi causā
quare deus sit
ens infinitum:
non enim quia 45
ens infinitum:
ideo est qui est
sz quia est qui
est. ideo esse in-
finitē pfectio-
nis ē. vnde non
recte sensisse vi-
detur Scotus
in pmo. distin.
tertia. questio-
ne pma. dicēs.
q; simplicior e
perfectior: con-
ceptus propri⁹
deo: nobis pos-
sibilis sit cōce-
ptus huius no-
minis ens infi-
nitum. Jam. n.
patet q; conce-
ptus ly. qui est.
simplicior: per-
fectior: ac pri-
or est. 20

Articu. XII.
 Stylus
 & clarus.

In
corpe vnica est
coclusio respō
sua questio af
firmatiue. pro
positiōes affir
matiue v̄e pos
sunt de deo for
mari. Probaf.
omnis proposi
tio affirmatiua
significat idē
titatem aliquā
fin rem predi
cati ⁊ subiecti:

xi 3

Questionis

posito est et natura sensibilis: a qua dicitur aial: et rationalis a qua dicitur homo. Alii et hic et predicati et subiecti sunt idem supposito: sed diuersa ratione. Sed in propositionibus in quibus idem predicat de seipso: hoc aliquo modo inueniunt. In quibus intellectus id quod ponit ex parte subiecti trahit ad partem suppositi. quod vero ponit ex parte predicatorum: trahit ad naturam forme in supposito existentis: secundum quod dicitur quod predicata tenent formam et subiecta materialia. Huic vero diuersitati quod est secundum rationem. respondet pluralitas predicatorum et subiecti. identitate vero rei significat in intellectu per ipsam compositionem. Bona autem in se consideratur est oino unus et simplex: secundum in intellectu noster secundum diuersas conceptiones ipsius cognoscit: eo quod non potest ipsius ut in seipso est videre. Sed tamen quis intelligat ipsius sub diuersis conceptionibus: cognoscit tamen quod omnibus suis conceptionibus inderit una et eadem res simpliciter. Hanc ergo pluralitatem quod est secundum rationem re presentat per pluralitatem predicatorum et subiecti. unitatem vero representat intellectu per compositionem. Ad primum ergo dicendum quod Bio. dicit affirmaciones de deo esse incompatas vel inconuenientes secundum aliam translationem: in quibus nullum nomen deo competit secundum modum significandi: ut supra dictum est. Ad secundum dicitur quod intellectus noster non potest formas simplices subsistentes secundum quod in seipsis sunt comprehendere: sed apprehendit eas secundum modum compositorum: in quibus est aliquid quod subiectum: et est aliquid quod inest. Et ideo apprehendit formas simplices in ratione subiecti et attribuit ei aliquid. Ad tertium dicitur quod hec propositio. intellectus intelligens rem aliter quam sit. est duplex. ex eo quod hoc aduerbiu. ali-

Articulus

ter. potest determinare hoc verbum. intelligit. ex parte intellecti: vel ex parte intelligētis. Si ex parte intellecti sic propositio vera est. Et est sensus. Quicquid intellectus intelligit rem esse aliter quam sit. falsus est. Sed hoc non habet locum in proposito: quia intellectus noster formas proponit de deo: non dicit eis esse compositum: sed simplices. Si vero ex parte intelligētis sic propositio falsa est. Alius est. n. modus intellectus in intelligendo quod rei in eendo. Manifestum est. n. quod intellectus noster res materiales infra se existentes intelligit imaterialiter. non quod intelligat eas esse materiales: sed habet modum imales in intelligendo. Et si intellectus intelligit simplicia quod sunt supra se: intelligit ea secundum modum suum. s. compositum: non tamen ita quod intelligat ea esse composita. Et sic intellectus noster non est falsus formas compositionem de deo.

De scientia dei. Questio. XIII.

Est consideratione eorum quod ad diuinam naturam subiacent: restat considerandum de his quod pertinent ad operationem ipsius. Et quod operatio quoddam est quod manet in operante. quodammodo quod preedit in exteriori effectu.

Primo agemus de scientia et voluntate. (nam intelligere in intelligente est: et velle in volente.) et postmodum de potentia dei quod considerat ut principium operationis diuine in effectu exteriori procedentis. Quia vero intelligere quoddam viuere est: post considerationem diuine scientie considerandum est de vita diuina. Et quod scientia verior est: erit etiam considerandum de veritate et falsitate. Rursum quod omne cognitum in cognoscente est. rationes autem rerum secundum quod sunt in deo cognoscente idee vocantur: cum consideratione scientie erit etiam adiungenda consideratio de ideis. Circa scientiam vero queruntur sexdecim. Primo vtrum in deo sit scientia. Secundo. vtrum deus intelligat seipsum. Tertio. vtrum comprehendat se. Quarto. vtrum suum intelligere sit sua substantia. Quinto. vtrum intelligat alia a se. Sexto. vtrum habeat de eis propriam cognitionem. Septimo. vtrum scientia dei sit discursiva. Octauo. vtrum scientia dei sit causa rerum. Nono. vtrum scientia dei sit eorum que non sunt. Decimo. vtrum sit malorum. Undecimo. vtrum sit singularis. Duodecimo. vtrum sit infinitus. Tredecimo. vtrum sit contingentis futurorum. Quartodecimo. vtrum sit ensuabilius. Quintodecimo. vtrum scientia dei sit variabilis. Sextodecimo. vtrum deus de rebus habeat speculatiua scientiam vel practica.

XIII.

Questio. XIII. Articulus. I. Scientia. nomine scientie intelligimus cognitiones intellectuum certam et euidentem.

In corpore vna et in se ipsa quito affirmatiue.

in deo est scientia perfectissime. pbat. Immaterialitas est quod aliud sit cognoscitur: et secundum modum immaterialis est: modus cognitionis. Sed deus est in summo immaterialitatis: quod est in summo cognitionis: quod est bre perfectissime scientiam. Maior habet duas partes: quo ad vtranque. pbat. Quo ad partem quod est in ratione sic. Esse cognoscens est ex bre forma suam et alterius: ex bre aptitudinem nature. ex bre immaterialitate. Ans pbat. quod hoc differt cognoscens a non cognoscere. pbat. Vo pbat ex se esse euidentem: quod quod est ipsius et alia: est magis amplum quod quod est ipsum tamen: et confirmat autem terti de aia. Alia est quoddammodo oia. Secunda vo pbat ex dictis in. q. 7. quod coartatio forme est ex materia: et infinitas formarum recessus a materia. pbat. maior autem Ari. z. de aia. quod plene non cognoscit per suam materialitatem. Quo ad partem quod pbat. maior ex gradibus cognoscendi in sensu et intellectu. Ille. n. cognoscitur est: quia receptiuus spiritus sine materia. Ille magis: quia separatus et mixtus ut dicitur. 3. de aia. Minor autem ex supradictis est nota.

Circa differentiam assignatam inter cognoscetia et non cognoscetia dubitatur. Aut quid dicitur quod cognoscens natus est esse etiam alia: intendit quod ly esse intelligat per identitatem: et sic falsus est. quia aia intellectiua non est nata esse idem quod lapis: quod bos etc. Aut per informationem: et tunc aut per intentionalem: et sic est falsa differentia. quia aer est non cognoscens: et tamen recipit colores intentionaliter: aut naturaliter: et tunc est falsissima. tunc quia lapis non est in aia. tunc quia non cognoscetia hoc modo sunt alia. si militer ly alia aut stat per oibus. et sic est falsum. quia sensus non est natus esse oia: sed quidam aut per quibusdam. et sic differentia est nulla. quia cōe est oibus quod apud nos sunt: esse non solum ipsa: sed quidam alia. aliquo modo. s. per informationem. quia oia non solum sunt subiecta in se: sed habent ad minus sua accidentia cō-

Articulus. I. In deo sit scientia. Arti. I.

Primum sic procedit. Videtur quod in deo non sit scientia. Scientia. n. habitus est. Qui deus non competit: cum sit medius inter potentiam et actum. Ergo scientia non est in deo. Preterea. Scientia (cum sit conclusionis) est quidam cognitio ab alio causata. s. ex cognitione principiorum. Sed nihil causatum est in deo. Ergo scientia non est in deo. Preterea. Dis scientia vel vniuersalis vel particularis est. Sed in deo non est vniuersale et particulare: ut ex superioribus patet. Ergo in deo non est scientia. Sed contra est quod apostolus dicit. Ro. ii. Quod altitudo diuinitatis sapientie et scientie dei.

Respondetur dicitur quod in deo perfectissime est scientia. Ad cuius euidentiam considerandum est quod cognoscetia a non cognoscetibus in hoc distinguuntur: quia non cognoscetia nihil habent nisi formam suam tamen: sed cognoscens natus est habere formam etiam rei

alterius: nam species cogniti est in cognoscente. Unde manifestum est quod natura rei non cognoscetis est magis coartata et limitata. natura autem rerum cognoscentium habet maiorem amplitudinem et extensionem. Propter hoc dicit philosophus. iiij. de anima. quod anima est quodammodo omnia. Coartatio autem forme est per materiam. Unde et supra diximus quod forme secundum quod sunt magis imateriales: secundum hoc magis accedunt ad quandam infinitatem. Patet igitur quod immaterialitas alicuius rei est ratio quod sit cognoscetia: et secundum modum immaterialitatis est modus cognitionis. Unde in. ij. de anima dicitur. quod plante non cognoscunt propter suam materialitatem. Sensus autem cognoscitius est: quia receptiuus est specierum sine materia: et intellectus adhuc magis cognoscitius: quia magis separatus est a materia et immixtus: ut dicitur in tertio de anima. Unde cum deus sit in summo im-

Primus

68

formia natus per se. Ignis. n. non solum est ignis: sed leue: rarum: lucidum: calidum. Et quod admodum hoc habet sua accidentia: ita cognoscens habet sua propria accidentia: spiritus ite rationales. vñ in hoc nulla appetitio: iter cognoscetia et non cognoscetia.

Ad euidentiam huius difficultatis ac ardui fundamenti magne

ptis metaphysice ac phisice nature: duo faciendū sunt. primum for maliter ordinem ad obiectiones. 2º radix oium pducenda ē in lucez. Ad obiectiones facile ostenditur quod ly esse abstrahit a modis essentialibus: per identitatem aut informationem: et si militer ly alia: abstrahit ab oibus aut gubuldam. Sicut et ly cognoscitius: abstrahit a tali cognoscitio. Aliquod. n. cognoscens est: quod est omnia per identitatem: ut deus. Aliquod quod est aliqua: per identitatem: et aliqua: per informationem: ut angeli. Aliquod quod est omnia per informationem: ut anima nostra. Aliquod quod est aliqua: et per informationem: ut anima pure sensitua. Et per hanc differentiam in comuni posita: abstrahit ab oibus his modis: ut nullus excludat: sed oēs in se ipso continet. Radix autem ista elucescit: si ituemur per se differentiam: inter modum quo cognoscens est cognituius: et quo materia habet formam. Et similiter quod differenter fit vñ ex cognoscente et cognito: et materia et forma. Ideo enim iudicium est de esse et de vno: cum eandem naturam significant: ut in 4º meta dicitur. Sciendum est ergo: quod per se differentia in hoc est. Quod cognoscens est ipsum cognitui actui vel potentia. Materia autem natus est ipsa forma. Et ex hac differentia quo ad esse sequitur differentia quo ad unitatem. quia cognoscens et cognituius sunt magis vñ: quia materia et forma: ut egregie dicit Averroes in 3º de anima. com. 5. Et ratione reddit modo dicta: quia ex intellectu et intellecto: non fit tertium: sicut ex materia et forma: assignando enim proportionem maiorem unitatis exclusionem terti aperte docuit: unitatem consistere in hoc: quia vñum est aliud. vnde Aristoteles in 3º de aia: hoc idem predicuit dicens: quod anima est omnia sensibilia et intelligibilia. Ostendit autem hanc esse veram per se differentiam: ex eo quod omnes communes

animi conceptioes et nes ei cononit. q. accidit cognosci
tuo et cognito dicitur inter ea. et filr ppositio eoz. Et
filr q. cognitu habeat ee inten in cognoscere. et q. in nul
la na possunt a deo eleuari ma et forma subz et accidens
vt vnu sit ide alteri saluis ronibz eoz. vt de cognoscere
et cognito con
perimus.

35 Necitas aut
hoc ponedi. ex
duabz nascitur
positionibz. Al
tera est. vnu qd
q. opat fm q
est actu. 3. phy.
24 Altera e. cogni
tu est pn specifi
citu cogni
tionis ex. iz. me.
34 Ex his sequit
q. cum cogno
scens debeat ee
sufficiens pncip
sue pprie opa
tionis. q. est co
gnoscere. q. b
oibz pfectis na
turis coe est. o
q. sit specifica
tiu pn illius
qd ee cogni
tu.

Et si his adiu
gas ex. z. celli. t.
71 co. i. 7. q. vnu qd
q. est pp suam
opatione. seq
q. na cognosci
tua est talis fz
se. vt sit actu
potetia ipm co
gnitu. qd est ee
no solu ipa sed
alia. vt in litte
ra of. Et si hec
comparaueris
ad reliq entia:
videbis oriam
inter cognosce
tia et no cogno
scencia manife
stari. ex hoc naq reliqua entia: aut recipiunt formas p
pter ipaz formaz operationes: aut ppter operationes
terty compositi ex recipiente et recepto. Exemplu primi
in aqua calida et vlr in subiecto et accidentali forma. La
lefactio enim non est ppria operatio aque: sed calozis. Et
idem est iudiciu quo ad hoc de aqua frigida. lz eni frigi
ditas sit nalis potetia aque: frige facere tame frigidu
aque: ppria est operatio. Exemplu scbi pz in formis sub
stantialibz. materia eniz no recipit forma ppter opera
tionem ipsius mae: sed compositi ex ipsa et forma. Logno
scens aut recipiens cognitu: no recipit ipsum ppter ope
rationem alicui compositi resultantis ex eis: neq ppter
operationem ipsius cogniti: sed ppter specificationem pprie
operationis ipsius cognoscentis. Vltus eniz recipit visi
bile ppter speciem visionis: qua constat ee visus ppriam
operationem. Nec obstat q. visibile vt receptu in visu sit

materialitatis: vt ex superio
ribus patet. sequitur q. ipe sit
in summo cognitionis. Ad
primu ergo dicendum: q. qz
perfectiones procedetes a do
in creaturas altiori modo sunt
in deo (vt supra dictum est)
oportet q. quodcunqz no
men sumptuz a quacunqz per
fectione creature deo attribui
tur secludatur ab eius signifi
cacione omne illud quod perti
net ad imperfectum modum.
qui competit creature. Unde
scientia no est qualitas in deo.
vel habitus: sed substantia: et
actus purus. Ad secunduz
dicendum: q. ea que sunt diui
sim et materialiter in creaturis
i deo sunt simpliciter et vnite:
vt supra dictum est. Homo
aut fm diuersa cognita habet
diuersas cognitiones. Nam
secundu q. cognoscit pncipia
dicitur habere intelligentiam:
sciam no fm q. cognoscit co
clusiones: sapientiaz secundu
q. cognoscit caz altissimaz: co
silium vel prudentiam fm q.
cognoscit agibilia. Sed hec
oia deus vna et simplici cogni
tione cognoscit: vt infra pate
bit. Unde simplex dei cogni

accidens: et visus sit subiectu: qm hoc est per accidens. i.
ex necessitate materie: et no est per se primo intentu. for
ma eniz intentio seu species visibilis no inqtu accidens:
sed inqtu visibile transiens in visum specificat: sed qz
hoc no patitur talis natura sensibilis nisi per intentiones
ee. ideo gratia
mae concurrir
accidens: no tn
destruit p se in
tentu: fz in gra
du minus per
fecto constituit.
Ut. n. alibi dis
cutiendu est: et
ab Auerroiz. iz.
meta. 3. de aia
habet. Logno
scibile et cogni
tum non eade
intentione in oi
bus sunt vnu:
fz magis et mi
nus diminute:
adeo q. in solo
do sit oio ide.
Et sic patz: sen
sus differentie
assignate: et qz
subtiliter natu
ram cognosce
tiuz tradidit h
diu Thomas:
Quam in hoc
consistere non
solu ex Aristo.
et Auerroiz. vt
patet ex dictis:
sed etiaz ex Al
berto osiditur:
in tractatu de
intellectu et inte
lligibili. Et hoc diligen
tissime oportet
pro fundamen
to habere: quo
tiens de intel
lectu est fmo:
quoniaz ex eo
multaz qonu

tio omnibus istis nominibus
nominari potest: ita tamen q.
ab vnoquoqz eorum fm q. in
diuina pdicatione venit seclu
datur quicquid imperfectiois
est: et retineatur quicquid per
fectionis est. Et fm hoc dicit
Job. xij. Apud ipsuz est sapien
tia et fortitudo ipse habet con
silium et intelligentiam. Ad
tertium dom: q. scientia est se
cundu modum cognoscentis.
Scitum eniz est in sciente fm
modu sciens. Et ideo cu mo
dus diuine essentie sit altior qz
modus quo creature sit: scia
dina non habet moduz create
scientie: vt. i. sit vniuersalis vel
particularis vel in habitu vel
in potentia: vel secundu aliq
tale modu disposita.

Articulus. II.

Secunduz sic pro
cedit. Videtur q. de
no intelligat se. Bici
tur. n. in libro de causis. q. ois
sciens qui scit suam essentiam
est rediens ad essentiam suam
reditione copleta. Sed deus
non exi ex essentia sua: nec ali
quo mo mouetur. Et sic non
copetit sibi redire ad essentiaz

conclusiones pendet: puta de concursu obiecti et intelle
ctus ad intellectioes. Et filr de concursu pbi intelligibilis et.
Et hinc apparet: q. rudes fuerit q. de sensu et sensibili: in
tellectu et intelligibili: deq. intelligere et sentire: tractateo:
taq. d. alys rebz iudicat. Et discas eleuare igeniu: aliisq.
reru ordinem ingredi.

Articulus. II.

Itulus clarus.
In corpe vna et rasiua quesito
affir. De intelligit seipz p seipz. pbat. De eabsq.
oi potetialitate act purus: g. itells et itellcn sit oibz mo
dis ide: g. intelligit seipm p seipm. Ais pz. p. vo pntia fun
dat sup duas ppones. Altera est: oim itellus opz ee actu
in itelligete ad b. vt itelligat. Altera eois diuersitas itel
lect ab obo: est pp admixta nam po. p. ia. pbat ex ofia
iter opatione traseute et imanente: qz ista itus bz termi
nu. et ex lib. de aia sic: sensus in actu est ide euz sensibili

in actu: et filr itellis in actu cu itel in actu. No aut est
eade in po. g. idetitas hox segt actualitate status eoz:
diuersitas vo potetialitate. Ex his. n. manife pz sequela
p. sic. Intel opz ee in itelligete et no est aliq mo distinctu
nisi p po. g. itell illi in q. nulla est po: nullo distingu
ab eo. Si g. ds
e absq. po. et.
g. et. Deide in
lra explanatur
ois: q. ad ly oi
bus modis: ex
cludedo duos
diuersitat. mo
dos. i. iter actu
et po. et inter
subaz et accns.
z. pntia pz.

Circa b. a. lre
in z. ppositioe
fundate oiaz.
Aduerte q. b
qd of. i. fz hoc
tn sensus vel
itellus aliud e
a sensibili vel
intelligibili: qz
vtruz e ipo.
z. exponi pot.
p. vt ly vtruz
referat po. et
oim. z. vt refe
rat ambas po
tetias qz noia
nerat. i. sensiti
uam et itellec
tuam. Et si iste
z. sensus tenea
tur: nihil sca
brostat occur
rit: et planus lit
tere sensus sua
tur. Si vo pri
mus sensus ite
tus dicat: eget
nitore: quoniaz
ex b. heret ex
presse: q. ad di
stinctionem iter
cognoscentem et
cognitu: exigi
tur potetiali
tas: non solu in
cognoscete sed
etia i cognito:
qd no est vly
quaqz verum.
p. n. hoc du
pliciter intelli
gi. p. q. exiga
tur potetiali
tas in vtroqz
ita q. vtruz sit
fm se po. bns:
z. b. z. po. fit ra
dix distinctiois.

Ergo ipse non est sciens
essentiam suaz. Preterea.
Intelligere est quoddaz pati.
et moueri: vt dicitur in. iij. de
anima: scia etiam est assimila
tio ad rem scitam: et scitum et
est pfectio scientis. Sed nihil
mouet vel patit vel pficit a se
ipo neqz similitudo sibiipfi e: vt
hilarius dicit. Ergo deus no
est scies seipsuz. Preterea.
Precipue do sumus similes
fm intellectum: quia fm men
tem sumus ad imaginem dei:
vt dicit Aug. Sed intellectus
noster non intelligit se: nisi sic
intelligit alia: vt dicitur in. iij.
de anima. Ergo deus non in
telligit se nisi forte itelligendo
alia. Sed contra est quod
dicitur. i. ad Cor. ij. Que sunt
dei nemo nouit nisi sps dei.

Respondeo dicendu: q. deus
se per seipsuz intelligit. Ad cu
ius euidentiam sciendum est.
q. lz in operationibus q. trase
unt in exteriori effectuz: obie
ctuz operationis quod signifi
catur vt terminus. sit aliqd ex
tra operantem: tame in opera
tionibus que sunt i operante.
obiectuz quod significatur vt
terminus operationis est in ipso
operante: et secundum q. est in
eo sic est operatio in actu. An
dicitur in lib. de anima. q. sen
sibile in actu est sensus i actu:
et intelligibile in actu est intel
ctus in actu. Ex hoc enim ali
quid in actu sentimus vel intel
ligimus. q. intellectus noster
vel sensus iformat in actu per
spes sensibilis vel intelligibilis.
Et fm hoc tantum sensus vel
intellectus aliud est a sensibili
vel intelligibili: quia vtrumqz
est in potentia. Quz igitur de

Et b. est falsuz: vt pz quz ds vt ab aliq inte creato. Tunc
n. oim est actus purus: et tn distinctio est inter itellcn et
oim. z. q. exiga potetialitas vtriusqz re. b. i. q. oim
sit po. intelligi ab ipso itellcn: et itellus sit in po. aliq ad
itellndu illud: et b. est vtz. fz iudicio meo no est b. inten
tu. Tu qz vna
potetialitas. i.
po. sufficit. Tu
qz ista potetia
litas oim no in
se sed re. b. no
e potetialitas
ipfectionis de
q. logmur. Tu
qz vtraz ista
potetia resolu
tur tande q. ad
huc effectuz q. e
distinctio inter
oim et po. in
potetialitate
ipfi cognosce
vtutis. Tu qz
planus sensus
lre p. expone
optime ample
ctit et pposito
satisfacit: et io
p. sequamur.

Circa exposi
tiones p. q. oia
tis: vbi ly oi
bus modis id
explanat: per
exclusionem du
oz. i. status po
tetialitatis: et
diuersitat. itel
lectus a spe in
telligibili: du
biuz occurrit:
qz exclusio bo
ru no sufficien
ter explanat oi
moda idetita
te itellus et itel
lecti: b. pbat
i agelo itellige
te seipz. Costat
n. q. nec est in
po: neqz sps
q. se intelligit e
aliq a suba sua:
et tn itellus et i
tellectu no sit
oimibz modis
idem etiaz in
telligendu se.
ips. Tu qz hoc
est pprius dei.
Tu qz cept
quem format
de seipso no est
suba sua: quic
quid ille sit.

Circa exposi
tiones p. q. oia
tis: vbi ly oi
bus modis id
explanat: per
exclusionem du
oz. i. status po
tetialitatis: et
diuersitat. itel
lectus a spe in
telligibili: du
biuz occurrit:
qz exclusio bo
ru no sufficien
ter explanat oi
moda idetita
te itellus et itel
lecti: b. pbat
i agelo itellige
te seipz. Costat
n. q. nec est in
po: neqz sps
q. se intelligit e
aliq a suba sua:
et tn itellus et i
tellectu no sit
oimibz modis
idem etiaz in
telligendu se.
ips. Tu qz hoc
est pprius dei.
Tu qz cept
quem format
de seipso no est
suba sua: quic
quid ille sit.

Questionis

Ad 2° of. p^o q^o ly. ita. s. vt neq^o careat sp^o neq^o sp^o sit aliud r^o accipiat limitatiue. i. q^o p^o bec duo limitet id q^o dixerat. s. oib^o modis id^o ac si dixeret sūt oib^o modis id^o. quo ad h^o duo: r^o sic dubiū motū locū non h^oz: r^o h^o sensus lre p^oner: p^o q^oto in a^o 4° querēdū restat vtrū intelligere dei sit idem q^o ipe d^o. Cōside- rātib^o tū q^o h^o ē fmo de intelle- cri: r^o itell^o idē- titate: r^o q^o du- biū restat d^o in- telligere rema- net p^o q^oto sūt aliq^o difficulta- tes: ex p^omis ip^o intelligere vt distinguit d^o itell^o dici ali- ter posse v^o ac- ceptando q^o ly ita. s. vt neq^o ca- reat sp^o r^o. te- neat^o expōiti- ne: r^o ad dubiū motū. Rūdet q^o exclusio ho- ruz duo^o ade- quat oimodaz idētitatē ite^o r^o itell^o sed no- mine sp^o: nō ē intellinda sp^o impressa tū: s^o v^o r^o az ip^ossa. vbi n. ite^o r^o sp^o v^o nō distingui- tur: ibi ite^o r^o ite^o oino ē idē. Et h^o i doctria san. Tho. ē idu- bie verum: qm̄ cōcept^o ip^o est sp^o expressa q^o in solo deo est suba. Et sic in nullo alio sal- uat integre ex- clusio horz du- o^o. v^o r^o at hoc sufficiat secun- dū alioz pho- rū dogmata nō est p^ontis nego- cy: s^o in 3° d^o aia vel i. z. meta^o dicef. Q^o at sic v^o r^o in p^onti lra sumat sp^o tex- tus ifinuat pil- la vba: quū est actu itelligēs. Si de sp^o ip^oref- sa tū itēderet:

tellectui q^o quandoq^o est in po- tētia: quia per hoc q^o est in po- tentia differt ab intelligibili. r^o assimilāt ei per sp^om intelligi- bilez que est similitudo rei in- tellecte: r^o perficit per ipsam. sicut potētia per actū. S^o itel- lectus diuīn^o qui nullo modo est in potētia. nō perficit p^o itel- ligibile: neq^o assimilatur ei: sed est sua perfectio r^o suum intel- ligere. **Ad tertiū dicendū:** q^o esse naturale nō est materie prime. que est in potentia: nisi p^om q^o est reducta in actum per formam. Intellectus autē nō- ster possibilis se habet in ordi- ne intelligibilūz sicut materia prima in ordine rez nālūz: eo q^o est in potentia ad intelligibi- lia: sicut materia prima ad na- turalia. An intellectus noster possibilis nō pōt habere intelli- gibiles operationē: nisi in qua- tum perficit per sp^om intelli- bilem alicuius. Et sic intelligit seipsuz per sp^om intelligibile: sicut r^o alia. **Ad manifestum est autē q^o ex eo q^o cognoscit intel- ligibile. intelligit ipsum suum intelligere: r^o per actūz cogno- scit potētiā intellectūā. Deus autē est sicut actus purus. tam in ordine existētiū q^o in ordine intelligibilū. Et ideo p^o seipm̄ seipsum intelligit.**

Articulus. III.

Tertium sic proce- ditur. **Aidef q^o deus** nō comprehendat se- ip^ouz. **Bicit. n. Aug.** lib. ix. r^o q^o id q^o com- prehendit se. finitū est sibi. S^o deus est omnibus modis infi- nitus. Ergo nō cōprehēdit se. Si dicat q^o deus infinitus est

hic v^o inuere cordi. s^om exp^ostom tūdia et nō amplius manere quāda manet adualis intellectu.

Articulus III.

non oportuisset dicere quū est actu intelligens: cum illa etiā insit quū intellectus noster non est actu intelligens sed dormiēs. vnde explanādo sp^om intelligibile per sta- tum intellectus in actu scōdo: insinuauit q^o v^olter de sp^o lo- queref concurrēte ad actum z^o: qui est intelligere. Con- stat autē ad illū

nobis. s^o sibi finitus. **Contra.** verius est vniūq^o q^o scōz q^o est apud deum: q^o secundū q^o est apud nos. Si igit^o de^o sibi ip^o est finitus nobis autē infinitus: verius est deū ēē finitūz q^o infi- nitum. Quod est cōtra prius determinatū. **Nō g^o de^o com- prebēdit seipm̄.** **C^o S^o contra** est quod Augu. dicit ibidem. **Omne q^o intelligit se. cōpre- hendit se.** Sed deus intelligit se. Ergo comprehendit.

C^o Respondeo dōm: q^o de^o p^ofe- cte comprehendit seipm̄. **Q^o sic p^oz.** Tūc enī d^o aliq^o cōpre- hēdi: qm̄ puenit ad finē cogni- tiōis ip^oius. Et hoc est qm̄ res cognoscit ita perfecte. sicut co- gnoscibilis est. Sicut p^oposi- tio demonstrabilis cōprehēdi- tur. qm̄ scit per demonstratio- nem: nō autē quādo cognoscit per aliquā rōnē p^obabile. **Ad manifestum est autē q^o deus ita p^ofe- cte cognoscit seipm̄: sicut p^ofe- cte cognoscibilis est.** Est enim vniūq^o q^o cognoscibile p^om mo- dūz sui actus. **Nō n. cogno- scitur aliquid p^om q^o in potētia est: s^o p^om q^o est in actu: vt dicit in. ix. metaphy. Tanta est autē virtus dei in cognoscēdo: q^ota est actualitas eius in existēdo: quia per hoc q^o actu est. r^o ab omni materia r^o potentia sepa- ratus deus cognoscitiuus est: vt ostēdūz est. An manifestū est q^o tantū seipsum cognoscit quātum cognoscibilis est. Et p^opter hoc seipz perfecte com- prebēdit. **Ad primū ergo dicendū:** q^o comprehendere. si p^opie accipiat. significat ali- quid h^ois r^o includēs alterum. Et sic o^oz q^o omne cōprehēdūz sit finitūz sicut omne iclusūz.**

currere vtrā- q^o speciem. De specie ergo v^olter est fmo iterp^o tādus: vt v^olter sit sensus.

Articu. III. **Julius** **clar^o** **ex cor^o**

In cōpe vna clusio r^ostua q^osto affirmati- ue. De^o p^ofe- cte comprehendit seipm̄. Pro- baf. De^o ita p^ofecte cognoscit se ip^ouz sicut p^ofe- cte cognoscibi- lis est. g^o p^ofecte cōprehēdit se ipm̄. **Ans. pba-** tur sic. vniūq^o q^o tū ē cogno- scibile quātm̄ est actu. g^o tāta est dei cogsci- bilitas quanta est actualitas. **Rursus: dō est** cogscitiū p^o h^o q^o est act^o ab oī mā r^o p^o sepa- tus: g^o tanta est vis cogscitiua q^ota ē actuali- tas. igit^o v^olter q^ocludēdo: seq^o tur tāta ē cog- scibilitas q^ota vis cognosciti- ua: r^o cōuēso. **Assumptū pri-** mum p^oz ex. 9. meta^o. **Assum-** ptū v^oz z^o ex ar- ticulo p^oz et z^o p^ontia at pba^o ex rōne cōpre- hensionis sic. **Comprehēde-** re ē ad finē co- gnitiōis alicu- ius puenire: g^o ē ita p^ofecte cog- scere r^o sic res ē cogno^o. g^o si

XIII.

deus ita p^ofecte cognoscit: sequit^o. g^o comprehendit: oīa sunt clara: r^o tū in lra declarāf ratio comprehensionis exem- plariter: in cognitiōe p^oponis demonstrabilis. finis. n. co- gnitiōis ip^oius nō habet: quo. v^oz. demonstrat^o: quoniam semper maneret plus cognoscibilis q^o cognita esset.

Articu. III.

Julius **clar^o** **ex cor^o**

In cōpe vna clusio r^ostua q^osto affirmati- ue. De^o p^ofe- cte comprehendit seipm̄. Pro- baf. De^o ita p^ofecte cognoscit se ip^ouz sicut p^ofe- cte cognoscibi- lis est. g^o p^ofecte cōprehēdit se ipm̄. **Ans. pba-** tur sic. vniūq^o q^o tū ē cogno- scibile quātm̄ est actu. g^o tāta est dei cogsci- bilitas quanta est actualitas. **Rursus: dō est** cogscitiū p^o h^o q^o est act^o ab oī mā r^o p^o sepa- tus: g^o tanta est vis cogscitiua q^ota ē actuali- tas. igit^o v^olter q^ocludēdo: seq^o tur tāta ē cog- scibilitas q^ota vis cognosciti- ua: r^o cōuēso. **Assumptū pri-** mum p^oz ex. 9. meta^o. **Assum-** ptū v^oz z^o ex ar- ticulo p^oz et z^o p^ontia at pba^o ex rōne cōpre- hensionis sic. **Comprehēde-** re ē ad finē co- gnitiōis alicu- ius puenire: g^o ē ita p^ofecte cog- scere r^o sic res ē cogno^o. g^o si

Non sic autem comprehendit deus a seipso: vt intellectus suus sit aliud q^o ipse: r^o capiat ipm̄ r^o includat. Sed h^o locu- tiōes per negationē sunt expo- nēde. Sicut. n. de^o d^o esse in se- ipo: q^o a nullo exteriori p^ontef: ita d^o cōprehēdi a seipso: q^o nī- hil est sui q^o lateat ipm̄. **Bicit** enīz Augu. in lib. de videndo deū: q^o totū cōprehēdit viden- do: q^o ita videt^o: vt nihil ei^o la- teat videt^o. **Ad scōm dōm:** q^o cū d^o de^o finitus est sibi: itel- ligēdū est scōm quādā similitudi- nē p^oportiois: q^o sic se h^oz in nō excedēdo intellcū suū: sicut se h^oz aliq^o finitū in nō excedēdo intellectū finitū. **Nō autē sic di- citur de^o sibi finitus q^o ipse in- telligat se ēē aliq^o finitū.**

Articu. III.

Julius **clar^o** **ex cor^o**

Ad euidentiā p^ontie cū sua p^obōne: qm̄ occulta aliqua^o est p^opter sui p^ofunditatē ac formalitatē. **Nōnda** sūt duo: p^o q^o in lra q^otuor dōr de itelligere. s. q^o manet in itelligere q^o vt actus r^o p^ofectio ei^o: q^o vt esse est act^o ex^ontis: q^o p^osegt itelligibile sp^om vt ex^ontere formā: quoz duo p^o nō pba- tur: q^o clara sunt. 3° aut pba^o: p^o 4° q^o relictū est p^o cō- stātū. **Aduerte** z^o q^o 4° dōm. s. q^o itelligere p^osequit^o sp^om

Ad euidentiā p^ontie cū sua p^obōne: qm̄ occulta aliqua^o est p^opter sui p^ofunditatē ac formalitatē. **Nōnda** sūt duo: p^o q^o in lra q^otuor dōr de itelligere. s. q^o manet in itelligere q^o vt actus r^o p^ofectio ei^o: q^o vt esse est act^o ex^ontis: q^o p^osegt itelligibile sp^om vt ex^ontere formā: quoz duo p^o nō pba- tur: q^o clara sunt. 3° aut pba^o: p^o 4° q^o relictū est p^o cō- stātū. **Aduerte** z^o q^o 4° dōm. s. q^o itelligere p^osequit^o sp^om

Quartus

70

intelligibile vt ēē formā. quo ad tria: q^otu ad p^opositum spectat verificat^o. p^o quo ad cālitatē: qm̄ forma est rō essen- di: r^o sp^os itelligibilis est rō itelligēdi. z^o quo ad necitatē: qm̄ formā in actu necō comitat^o ex^ontere: r^o sp^om itelligi- bilē in actu: nō medio mō iter p^ont^o r^o actū: necō comita- tur itelligere:

Omne intelligere est ali- quid itelligere. Cū g^o deus itel- ligat se: si ipsemet non est aliud q^o suū itelligere: itelligit se in- telligere: r^o intelligere se itelli- gere se: r^o sic in infinitū. **Nō g^o ipz itelligere dei est eius suba.** **C^o S^o cōtra est.** q^o dicit Aug. lib. vii. de tri. **Deo** hoc est ēē. q^o sapientē ēē. **Hoc** autē est sa- pientē ēē: q^o itelligere. Ergo deo hoc est esse. q^o itelligere. Sed esse dei est eius suba: vt supra ostēsum est. Ergo itelli- gere dei est eius suba.

C^o Rūdeo dōz: q^o est necesse di- cere q^o itelligere dei est ei^o sub- stantia. **Nā** si itelligere dei sit aliud q^o eius substantia oportet: vt dicit p^ohs in. ij. metaph. q^o aliquid aliud esset actus: r^o perfectio substantie diuine: ad q^o se haberet substantia diuina sicut potentia ad actū. **Q^o est** oino impole. **Nā** itelligere est perfectio r^o actus intelligētis. **Hoc** autē qualiter sit cōsideran- dum est. Sicut enī supra dōm est. itelligere nō est actio pro- grediēs ad aliquid extrinsecū: s^o manet in opante sicut actus r^o perfectio eius: prout esse est perfectio existētis. Sicut enīz esse cōsequit^o formā: ita intelli- gere seq^o sp^om itelligibile. **In** deo autēz nō est forma que sit aliud q^o suū ēē: vt supra osten- sum est. **Ande** cum ipsa sua essentia sit etiam species intel- ligibilis: vt dictum est: ex ne-

vt puro actui in genere entū. **Intelligere** v^oz respondet eidē in g^one itelligibilū. Et p^oportioabil^o sic: q^o itelligere est ēē sube dīne vt sp^os ē itell^o in g^one itell^o: vt ex^ontere ē ēē eiūsdē in genere entū. Et p^opterea p^ontia cū sua p^obatiōe fuit optima r^o formalis: arguēs ex^o cursū v^olterūz: for^o in v^oz: r^o idēficatiōe illius v^onius cū p^oprio esse p^om v^onum genus. Ex his enim duob^o in antecedēte assumptis. p^omo

